

Hagee Stichting Pensioenfonds

Jaarverslag 2014

Inhoudsopgave

<i>Voorwoord</i>	4
Kerncijfers	5
Profiel	6
<i>Bestuursverslag</i>	10
Algemene Ontwikkelingen.....	11
Samenstelling van het bestuur	14
Goed pensioenfonds bestuur	14
Financiën	17
Herstelplan	19
Pensioenregeling	20
Actuariële Analyse	24
Risico en beheersing van risico's	24
Beleggingen	25
Vooruitblik 2015.....	30
Rapportages Pension Fund governance	32
Klachten- en geschillen.....	36
<i>Jaarrekening</i>	37
Balans per 31 december 2014.....	38
Staat van baten en lasten over 2014.....	39
Kasstroomoverzicht	40
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	41
<i>Overige gegevens</i>	70
Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	70
Resultaatverdeling	70
Gebeurtenissen na balansdatum	70
<i>Actuariële verklaring</i>	71
<i>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</i>	73
<i>Trefwoorden en begrippen</i>	75

Voorwoord

De financiële positie van het pensioenfonds is in 2014 verder verbeterd. De dekkingsgraad steeg van 113,9% naar 117,1% aan het einde van het jaar. De dekkingsgraad ligt daarmee boven het vereist eigen vermogen. Achtergrond van de verbetering van de dekkingsgraad is dat het rendement op de beleggingen hoger was dan de aangroei van de verplichtingen.

Door de verbeterde financiële positie was het mogelijk om een toeslag toe te kennen. De toeslag voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers is gebaseerd op het Consumenten Prijsindex cijfer over de maanden oktober tot en met oktober. Voor de niet – actieve deelnemers zijn de pensioenen en opgebouwde aanspraken per 1-1-2015 verhoogd met 0,39%. De toeslag voor de deelnemers wordt gebaseerd op de algemene loonstijging zoals overeengekomen in de CAO onderhandelingen. Aangezien er ultimo 2014 geen sprake was van een algemene loonstijging zijn de opgebouwde aanspraken van de actieve deelnemers niet verhoogd.

Nieuw Financieel Toetsingskader

In de loop van het jaar zijn de contouren van het nieuw Financieel toetsingskader (nFTK) duidelijk geworden. Hiermee komt een einde aan een lange periode van onduidelijkheid over de financiële eisen die aan de fondsen worden gesteld. De risicobereidheid van de deelnemers staat centraal in het nieuw financieel toetsingskader. Het bestuur zal samen met de sociale partners kijken of de huidige risicohouding nog in overeenstemming is met de risicobereidheid die bleek uit het onderzoek onder deelnemers dat begin 2014 is gehouden.

Witteveenkader

De mogelijkheden om op een fiscaal vriendelijke manier pensioen op te bouwen zijn begin 2015 beperkt. Hoewel de pensioenopbouw minder kosten met zich meebrengt ziet het bestuur geen mogelijkheid om, binnen het raamwerk van de overeengekomen premie, verbeteringen in de regeling aan te brengen.

Beleggingsbeleid

De uitkomsten van de Asset & Liability Management studie zijn geen aanleiding geweest om het strategisch beleggingsbeleid aan te passen. Wel heeft het bestuur besloten om, binnen de kaders van het beleid, voor enkele mandaten nieuwe vermogensbeheerders aan te trekken. Ook is afscheid genomen van het hedge fund.

Tot slot

De implementatie van het nieuw financieel toetsingskader krijgt in 2015 zijn beslag. Dit zal veel aandacht en tijd van het bestuur vergen. In een update van de Asset & Liability Management studie worden de consequenties voor het beleggingsbeleid doorgerekend. Als daartoe aanleiding bestaat zal nieuw beleid worden geformuleerd.

Verdere ontwikkeling van geschiktheid van de bestuursleden is een voortdurend punt van aandacht dat ook in 2015 een vervolg zal krijgen.

Kerncijfers

(bedragen in eenheden van € 1.000)	2014	2013	2012	2011	2010
Aantal werkgevers	3	3	3	3	3
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	2.072	2.116	2.162	2.176	2.167
Gewezen deelnemers ('slapers')	1.305	1.299	1.329	1.343	1.408
Gepensioneerden	1.362	1.336	1.298	1.240	1.194
Totaal	4.739	4.751	4.789	4.759	4.769
Premie					
Premiepercentage	31,6%	31,6% ¹	35,0%	31,6%	25,5%
Feitelijke premie	12.221	12.339	13.488	11.721	9.016
Extra premie	-	23.500	-	-	-
Gedempte kostendekkende premie	10.779	11.514	12.251	11.640	8.362
Zuivere kostendekkende premie	10.502	11.448	12.076	9.926	8.585
Toeslagen per 1 januari volgend op boekjaar ²					
Actieve deelnemers	0,0%	1,1% ³	- 3,6%	0,0%	0,0%
Inactieve deelnemers	0,39%	0,8%	- 3,6%	0,0%	0,0%
Aanwezig eigen vermogen	64.476	42.802	- 5.480	- 29.891	- 13.145
Vereist eigen vermogen	56.114	50.134	49.571	43.630	39.239
Voorziening Pensioenverplichtingen ⁴	362.435	302.750	306.872	290.672	251.777
Dekkingsgraad ⁵	117,1%	113,9%	98,2% ⁶	89,7%	94,8%
Rentetermijnstructuur (gemiddelde rente)	1,90%	2,75%	2,40%	2,70%	3,45%
Beleggingen					
<i>Beleggingsportefeuille</i>					
Vastgoedbeleggingen	8.905	9.330	9.722	9.908	9.852
Aandelen	142.259	122.301	89.193	71.968	64.097
Vastrentende waarden	257.879	196.101	190.573	166.991	153.361
Overige beleggingen	-	12.847	11.625	10.917	10.989
Liquide middelen	238	190	347	808	287
Totaal	409.281	340.769	301.460	260.592	238.586
Beleggingsopbrengsten	77.948	14.257	36.618	20.766	19.628
Beleggingsrendement totale portefeuille	22,8%	4,7%	14,1%	8,8%	9,0%

¹ Tot 1 april 2013 bedroeg de premie 35%, vanaf 1 april bedroeg de premie 31,6%

² Voor het jaar 2012 betreft dit de korting ad 3,6% per 1 april 2013.

³ In maart 2014 is besloten om met terugwerkende kracht tot 1 januari een toeslag ad 1,1% toe te kennen.

⁴ Voor het jaar 2012 betreft dit de Voorziening Pensioenverplichtingen na de korting ad 3,6% per 1 april 2013

⁵ Vanaf het jaar 2013 zijn het vermogen en de dekkingsgraad exclusief de middelen in het premiedepot. De in het jaarverslag 2013 gerapporteerde dekkingsgraad bedroeg, inclusief depot, 114,1%.

⁶ Voor het jaar 2012 betreft dit de dekkingsgraad na korting van 3,6%. De dekkingsgraad voor toepassing van de korting was 94,7%.

Profiel

Hagee Stichting, statutair gevestigd te Amstelveen is opgericht op 28 maart 1933. De stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41199361. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 29 september 2014.

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds. Werknemers van de aangesloten werkgevers bouwen een aanspraak op pensioen op, gebaseerd op een voorwaardelijk geïndexeerde middelloon Collectieve Defined Contribution regeling,. Daarnaast kent het fonds een regeling voor arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Het doel van het fonds is het verlenen van pensioenaanspraken en uitkeringen aan (gewezen) deelnemers, gepensioneerd en hun nabestaanden die daarvoor in aanmerking komen op basis van de reglementen en statuten. Het beleid van het fonds is vastgelegd in een Actuariële en Bedrijfstechnische Nota welke in 2013 is geactualiseerd.

Hagee Stichting heeft geen personeel in dienst, het bestuur wordt terzijde gestaan door een adviserend actuaire, en gecontroleerd door een certificerende actuaire en externe onafhankelijke accountant. Het bestuur legt verantwoording af aan een verantwoordingsorgaan.

Het bestuur is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden. Per einde van het jaar was het bestuur als volgt samengesteld:

Naam:	Vertegenwoordiging	Functie	Bestuurslid vanaf	Aftredend per
Drs. G.Th.F.M. Groot	Werkgevers	Voorzitter		
Drs. T. Melchior	Werkgevers	Penningmeester / Vicevoorzitter		
Mw. H.J.M. Mes	Werkgevers	Secretaris		
Mw. D. Hoekstra	Werkgevers	(Aspirant) Lid		
Drs. W. Korving	Werkgevers	(Aspirant) Lid		
C.B. van der Burgh	Werknemers	Lid	2010	2016
Ing. R. van Groningen	Werknemers	Lid	2013	2019
Mr. Mw. M.M. Oude Reimer	Werknemers	Lid	2012	2018
Drs. G.R. de Vries	Pensioengerechtigden	Lid	2010	2016
J.J. Labree	Pensioengerechtigden	Lid	2013	2015

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter, penningmeester en secretaris van het fonds en wordt ondersteund door de manager van het pensioenbureau. Het dagelijks bestuur heeft bevoegdheden conform de statuten van het fonds.

Uitvoeringsorganisatie

De pensioen- en financiële administratie wordt uitgevoerd door het pensioenbureau van Technische Unie. Ten behoeve van de uitvoering van het reglement en het beleid heeft het bestuur een service level agreement afgesloten met het pensioenbureau.

In het service level agreement zijn onder andere afspraken vastgelegd omtrent de deelnemersadministratie, beleggingsadministratie, uitvoering van het communicatiebeleid en de ondersteuning van het bestuur.

De bezetting van het pensioenbureau is als volgt:

H. DHondt	Manager
Mw. G.J. Heuvelman – de Lange	Administrateur

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie adviseert het bestuur over beleggingsaangelegenheden. Dit betreft het algemene beleggingsbeleid maar ook meer specifieke zaken zoals het tactisch herbalanceren van de asset allocatie.

De beleggingscommissie heeft de volgende taken:

- Het opstellen van het beleggingsplan
- Het monitoren van de vermogensbeheerders
- Het voeren van het beleggingsbeleid ten opzichte van de strategische benchmark

De beleggingscommissie is als volgt samengesteld:

Naam:	Functie in de beleggingscommissie	Functie in het bestuur
Drs. G.Th.F.M. Groot	Voorzitter	Voorzitter
Drs. T. Melchior	Lid	Penningmeester / Vicevoorzitter
Drs. G.R. de Vries	Lid	Lid
H. DHondt	Lid	-

De beleggingscommissie wordt geadviseerd door Towers Watson Investment Consulting B.V. en Investment Communication Consultancy.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie adviseert het bestuur over de communicatie met (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. De communicatiecommissie heeft tot taak de communicatie zodanig vorm te geven dat het onderwerp pensioen de belangstelling van de deelnemers trekt en de deelnemer een realistisch beeld heeft van zijn/haar te verwachten pensioen. Aan de commissie is een communicatiedeskundige van de werkgever toegevoegd.

De communicatiecommissie is als volgt samengesteld:

Naam:	Functie in de communicatiecommissie	Functie in het bestuur
Mw. H.J.M. Mes	Voorzitter	Secretaris
C.B. van der Burgh	Lid	Lid
J.J. Labree	Lid	Lid
H. DHondt	Lid	-
Mw. D. Storck	Lid	-

Externe ondersteuning

Het bestuur heeft actuariële werkzaamheden en vermogensbeheer uitbesteed aan de volgende organisaties:

Towers Watson Netherlands B.V.	Adviserend actuaris	Amstelveen
Towers Watson Investment Consulting B.V.	Fiduciair consultant	Amstelveen
Braker Investment Consulting	Controle beleggingsportefeuille	Gouda
Investment Communication Consultancy	Second opinion Beleggingsadvies	Nederhorst den Berg
MFS Investment Funds	Vermogensbeheer	Boston (USA)
Veritas Funds Plc.	Vermogensbeheer	Dublin, Ierland
State Street Global Advisors	Vermogensbeheer	USA
Legg Mason Global Funds Plc	Vermogensbeheer	Dublin, Ierland
ING Investment Management	Vermogensbeheer	's-Gravenhage
BlackRock Investment Management	Vermogensbeheer	Dublin, Ierland
J.P. Morgan Asset Management	Vermogensbeheer	Dublin, Ierland
CBRE Global Investors	Vermogensbeheer	Luchthaven Schiphol

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan beoordeelt of het bestuur in haar beleid op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met alle belanghebbenden. Het verslag van het verantwoordingsorgaan maakt deel uit van dit jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit de volgende personen:

Naam:	vertegenwoordiging	Lid vanaf	aftredend
L. Coppoolse	Uitkeringsgerechtigden	2013	2019
A. Vos	werkgevers	2013	2019
H.P. Koeman	werknemers	2013	2019

Intern toezicht

Voor het intern toezicht is gekozen voor toezicht door een visitatiecommissie. Met ingang van 2014 visiteert deze commissie het fonds één keer per jaar. Het intern toezicht heeft betrekking op het functioneren van het bestuur. De voornaamste taken van het intern toezicht zijn:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en –processen en de evenwichtige behartiging van de belangen binnen het fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

Ten behoeve van de visitatie is een contract afgesloten met Visitatie Commissie Holland.

Aangesloten werkgevers

Technische Unie B.V.

Sonepar Nederland Information Systems B.V.

Otra N.V.

Compliance officer

Het bestuur heeft een compliance officer benoemd. De compliance officer is onafhankelijk van het bestuur en rapporteert jaarlijks zijn bevindingen aan het bestuur. De compliance officer ziet toe op de naleving van wet- en regelgeving binnen het fonds.

Compliance officer

A. van Rijt

Manager Administratieve Organisatie en Interne
Controle, Technische Unie

Onafhankelijk accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Amsterdam

Certificerend actuaire

Triple A

Amsterdam

Bestuursverslag

Algemene Ontwikkelingen

Missie en Visie

In 2013 is een begin gemaakt met het opstellen van de missie van het fonds. Waar staat het fonds voor en wat moet de toegevoegde waarde voor de deelnemers zijn. Begin 2014 is de missie van het pensioenfonds in een definitieve formulering gevat. De missie is als volgt vastgesteld:

Missie

“Het doel van Hagee Stichting is het op tijdige, correcte en (kosten) efficiënte manier invulling geven aan de pensioenafspraken die door de werkgevers met de deelnemers zijn gemaakt.

Hagee streeft ernaar een betrouwbaar fonds te zijn dat in een zo goed mogelijk pensioen voorziet. Daarbij horen lage kosten en hoort het streven naar behoud van koopkracht.

Hagee wil een transparant fonds zijn dat deelnemers een reëel beeld geeft van het te verwachten pensioen.”

Voor de belangrijkste aandachtsgebieden van het bestuur is de strategie geformuleerd:

Governance

Het bestuur van Hagee is samengesteld uit alle geledingen die belang hebben in de pensioenregeling. De pariteit van werkgevers, werknemers en gepensioneerden sluit goed aan bij de kenmerken en aard van de pensioenregeling en borgt de betrokkenheid van allen. Deskundigheid en integriteit zijn kernwaarden voor het bestuur.

Beleggingen

Bij het spreiden van risico's en het omgaan met mee- en tegenvallers doet Hagee de solidariteit en collectiviteit van de regeling zo goed mogelijk gestand door de belangen van de betrokken partijen evenwichtig te behartigen.

Het fonds hanteert bij het vaststellen van het beleggingsbeleid de volgende uitgangspunten:

- Hagee kiest voor een beleggingsprofiel waarin risico en rendement in evenwicht zijn, en dat aansluit bij de risicobereidheid van de deelnemers.
- Hagee voert een stabiel lange termijnbeleid dat is gericht op een zo hoog mogelijk rendement gegeven het risicoprofiel om de nominale pensioenuitkeringen te kunnen doen en de koopkracht zo goed mogelijk te behouden.
- Hagee Stichting is zich bewust van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid als institutionele belegger. In haar beleggingsbeleid weegt Hagee ook aspecten mee met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Transparantie betekent voor het beleggingsbeleid dat de doelstellingen, uitvoering, rendementen en kosten van het beleid helder zijn voor de betrokken partijen.

Het beleggingsbeleid van het fonds wordt jaarlijks vastgelegd in een beleggingsplan. Vanwege de lopende ALM studie aan het begin van het boekjaar is om efficiency redenen voor 2014 afgezien van een beleggingsplan.

Communicatie

Hagee Stichting legt het communicatiebeleid vast in een communicatieplan. In dit plan wordt uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- De communicatie is gericht op het wekken van reële verwachtingen omtrent de hoogte van het pensioen.
- Hagee zal voortdurend en met behulp van verschillende media alle betrokkenen informeren over voor hen relevante zaken.
- Bestuurders en pensioenbureau zijn persoonlijk toegankelijk voor de deelnemers.

Wijziging statuten

In het kader van de Wet versterking bestuur heeft het bestuur een keuze gemaakt uit een vijftal verschillende bestuursmodellen. Eind 2013 is de keuze gevallen op het paritaire model, feitelijk een voortzetting van het bestuursmodel dat voorheen werd gehanteerd. In 2014 is de keuze verwerkt in de statuten.

De wijziging van de statuten was voor het bestuur aanleiding om enkele andere artikelen in de statuten aan te passen. De volgende wijzigingen zijn doorgevoerd:

- De toezichthouder vereist dat nieuwe bestuursleden vanaf het moment van aantreden in het bestuur geschikt zijn. Die eis staat op gespannen voet met de wijze waarop de vertegenwoordigers van werknemers en gepensioneerden worden gekozen, en in mindere mate ook met de benoeming van vertegenwoordigers van de werkgevers. Daarom is in de statuten de mogelijkheid opgenomen om “aspirant-bestuursleden” te benoemen. Voor de definitieve benoeming krijgt het aspirant lid de tijd om kennis en ervaring op te doen. Het aspirant lid heeft geen stemrecht.
- Volgens de oude statuten was het mogelijk een deelnemersraad in te stellen. In de Wet versterking bestuur is die mogelijkheid komen te vervallen, derhalve zijn de betreffende artikelen in de statuten ook vervallen.
- In de statuten zijn de (uitgebreidere) rechten van het Verantwoordingsorgaan vastgelegd.
- Officiële stukken moesten worden getekend door 2 bestuursleden waaronder 1 vertegenwoordiger van de werknemers. In de praktijk was deze situatie niet goed werkbaar. Daarom is in de nieuwe statuten de eis vervallen dat één van de ondertekenaars een werknemersvertegenwoordiger moet zijn. De eis dat de stukken door 2 bestuursleden moet worden ondertekend is blijven bestaan.
- De artikelen met betrekking tot de ontbinding van het fonds zijn zodanig gewijzigd dat twee derde van het aantal uitgebrachte stemmen met de ontbinding moet instemmen in plaats van twee derde van het aantal deelnemers.

Omdat enkele van de genoemde wijzigingen niet voortkomen uit veranderingen in de wetgeving hebben alle deelnemers de mogelijkheid gekregen om bezwaar tegen de wijzigingen te maken. Van deze mogelijkheid is geen gebruik gemaakt.

AG Prognosetafels

In 2014 is het fonds overgegaan naar de nieuwste prognosetafels voor levensverwachting van het actuariële genootschap, de Prognosetafel AG 2014. Het fonds past op de prognosetafels een fonds specifieke correctie toe. In 2014 is deze correctie gebaseerd op het Towers Watson ervaringssterftemodel 2014. De technische voorzieningen dalen licht door toepassing van de Prognosetafel 2014 en de ervaringssterfte 2014 doordat met name de levensverwachting voor ouderen is gedaald (ten opzichte van de voorgaande tafels). Daarentegen is de levensverwachting voor jongeren iets toegenomen. De toevoeging aan het premiedepot wordt daarmee iets verlaagd.

Financieel Toetsingskader

Nadat de wetsvoorstellen voor het nieuwe Financieel Toetsingskader door de Tweede Kamer waren aangenomen bleef het nog onzeker of de Eerste Kamer akkoord zou gaan. Op 18 december heeft de Eerste Kamer uiteindelijk ingestemd. Hiermee is het nieuw Financieel Toetsingskader na jarenlange vertraging eindelijk een feit geworden. Met ingang van 1 januari 2015 is de wet in werking getreden. Een aantal punten moet in lagere regelgeving nog nader worden ingevuld. Het nieuw Financieel Toetsingskader beoogt de pensioenvermogens stabiel te maken en bij te dragen aan een evenwichtiger verdeling van lusten en lasten over alle betrokken groepen. Het bestuur moet de risicohouding vooraf vastleggen. Ook moet vooraf worden vastgesteld hoe om te gaan met financiële schokken. Samengevat houdt het nieuwe Financieel Toetsingskader het volgende in:

- Introductie van een nieuwe dekkingsgraad: de beleidsdekkingsgraad. Dit is de gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden. De beleidsbesluiten moeten op basis van deze dekkingsgraad worden genomen. De 12-maandsmiddeling geeft de dekkingsgraad een stabiel verloop.
- Pensioenfondsen moeten rekening houden met grotere schokken dan voorheen. Het vereist eigen vermogen zal dan ook stijgen naar een niveau rond de 120%, ten opzichte van 116% per ultimo 2014.
- Een toeslag kan pas worden verleend als dit naar verwachting in de toekomst ook kan. Een beleidsdekkingsgraad van 110% is de ondergrens voor toeslagverlening. Volledige toeslagverlening komt pas ter sprake bij een dekkingsgraad van 126% (geschat). Gevolg van deze regels is dat niet alleen de kans op toeslagen een stuk kleiner wordt, ook de toeslagen zelf blijven beperkter.
- Het lopende herstelplan komt met ingang van 1 januari 2015 te vervallen. In plaats daarvan is er een nieuwe systematiek op basis van een 10-jaarsperiode. Het nieuwe herstelplan wordt jaarlijks geëvalueerd en kan dan leiden tot een nieuw 10-jaars herstelplan. Binnen de periode van herstel is het toekennen van een toeslag nog wel toegestaan. Een eventuele korting mag over de looptijd van het hele herstelplan worden uitgesmeerd. Grote kortingen komen alleen nog voor indien de financiële positie gedurende langere tijd onder het minimum vereist eigen vermogen blijft.
- De voorgestelde methodiek voor het bepalen van de Ultimate Forward Rate zal vooralsnog niet worden ingevoerd. Wel komt de 3-maands middeling bij de bepaling van de rentetermijnstructuur te vervallen. De Ultimate Forward Rate methodiek zal mogelijk worden aangepast als duidelijk wordt welke regels in Europa voor verzekeringsmaatschappijen gaan gelden.

Code Pensioenfondsen

De pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben normen geformuleerd voor goed pensioenfondsbestuur. Deze normen zijn vastgelegd in de Code Pensioenfondsen (hierna: de Code). De Code is bedoeld om de verhoudingen binnen het bestuur en de communicatie met belanghebbenden transparanter te maken en op die manier bij te dragen aan het versterken van “goed pensioenfondsbestuur”.

De Code is in de wet verankerd. Maar de Code geeft wel ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het pensioenfondsbestuur en de keuzes die het maakt. De normen van de Code moeten worden toegepast of het bestuur moet motiveren waarom het afwijkt van de normen.

Het bestuur onderschrijft de Code, van enkele normen wenst het bestuur af te wijken van hetgeen in de Code is gesteld;

- De Code stelt dat een noodprocedure opgesteld moet worden om in spoedeisende situaties te kunnen handelen. Gezien de beperkte organisatie van het fonds en pensioenbureau ziet het bestuur hiervan af. De bestaande (nood)procedures bij de werkgever geven voldoende waarborgen dat adequaat gehandeld kan worden.
- Het fonds kent momenteel geen klokkenluidersregeling. Aangezien het fonds geen personeel in dienst heeft en de bestuursleden of medewerkers van het pensioenbureau gebruik kunnen maken van de faciliteiten van de werkgever wordt hiervan afgezien. Bestuursleden die niet in dienst zijn van de werkgever en oud-bestuursleden kunnen eveneens gebruik maken van de regeling bij de werkgever.
- De Code stelt beperkingen aan de zittingsduur van de bestuursleden en het aantal malen dat zij in het bestuur herbenoemd kunnen worden. Op dit punt houdt het bestuur vast aan het huidige beleid. In dit beleid worden vertegenwoordigers van de werkgever benoemd totdat de werkgever de benoeming intrekt, vertegenwoordigers namens de werknemers en gepensioneerden worden gekozen uit de betreffende kring. De zittingsduur voor de gekozen leden is 6 jaar (Code 4 jaar), waarbij geen restricties worden gesteld aan het aantal keren dat een bestuurslid herkozen kan worden. Dit beleid is (mede) ingegeven door de beperkte beschikbaarheid van geschikte kandidaten. Het bestuur is van mening dat met dit beleid optimaal wordt geprofiteerd van de kennis en ervaring die bestuursleden tijdens hun lidmaatschap opdoen.
- In de Code wordt aanbevolen dat bestuur en verantwoordingsorgaan complementair zijn samengesteld, ook moeten de organen een redelijke afspiegeling vormen van de belanghebbenden.

Het bestuur onderschrijft deze uitgangspunten en streeft ernaar de aanbeveling op te volgen maar tekent daarbij aan dat de samenstelling van de organen sterk afhankelijk is van de beschikbaarheid van geschikte kandidaten en de keuze van de achterban.

Personeel

Het pensioenfonds heeft geen eigen personeel, de medewerkers zijn in dienst van Technische Unie b.v. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van de werkgever. De beloningen zijn vastgesteld in overeenstemming met de CAO voor de technische groothandel. Een beperkt deel kan worden uitgekeerd in de vorm van een variabele uitkering.

De leden van het bestuur ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden voor het pensioenfonds. De 2 leden namens de gepensioneerden ontvangen een vergoeding voor de bijgewoonde vergaderingen welke is vastgesteld op basis van de normen van de Sociaal Economische Raad. Deze regeling is ook van kracht voor de overige organen van het fonds waarin gepensioneerden zitting hebben.

Samenstelling van het bestuur

De heer W.A.G. Tiessen heeft zijn functie als bestuurslid met ingang van 31 december 2013 neergelegd. Om te voorzien in de vacature heeft de werkgever een kandidaat voorgedragen die naar de mening van het bestuur geschikt zou zijn voor de functie. Het aspirant lid heeft wegens gezondheidsproblemen van een benoeming moeten afzien zodat de functie sinds januari 2015 weer vacant is.

De heer C.W. van de Burgh heeft aangegeven zijn bestuursfunctie niet langer te kunnen verenigen met zijn dagelijkse werkzaamheden en heeft gevraagd met ingang van 19 januari 2015 van zijn functie te worden ontheven. Volgens de statuten wordt in een tussentijdse vacature voorzien door de benoeming van diegene die bij de laatste verkiezingen de meeste stemmen heeft gekregen maar niet gekozen is. Het bestuur heeft de heer D. Haak bereid gevonden om in de vacature te voorzien en hem benoemd tot aspirant bestuurslid. De vervulling van deze tussentijdse vacature betekent dat de heer Haak de zittingsperiode van de heer Van de Burgh volmaakt. In 2016 worden nieuwe verkiezingen georganiseerd.

De Nederlandsche Bank heeft op 4 februari 2015 ingestemd met de benoeming van de heer W. Korving tot bestuurslid.

Goed pensioenfonds bestuur

Integere bedrijfsvoering

In de Code pensioenfondsen zijn de normen voor goed pensioenfondsbestuur vastgelegd. Het doel van de Code is om de belanghebbenden vertrouwen te geven dat pensioenfondsen de toevertrouwde gelden goed beheren en de verschillende belangen evenwichtig behartigen. De Code richt zich op drie functies van goed pensioenfonds bestuur: besturen, toezicht houden en verantwoording. De pensioenovereenkomst kan alleen dan goed worden uitgevoerd als er een balans is tussen de verschillende functies.

Intern toezicht en Verantwoordingsorgaan

Bij de keuze voor een paritair bestuur in het kader van de Wet versterking bestuur heeft het bestuur eveneens gekozen voor intern toezicht door middel van visitatie. Een externe visitatiecommissie voert de jaarlijkse visitatie uit. Het verslag van de visitatiecommissie is onderdeel van dit jaarverslag.

Het bestuur heeft een Verantwoordingsorgaan (VO) aangesteld bestaande uit een vertegenwoordiger van de deelnemers, uitkeringsgerechtigden en de werkgevers. Het bestuur legt verantwoording af aan het VO ten aanzien van het gevoerde beleid. Het verslag van het VO is opgenomen in dit jaarverslag.

Bevordering geschiktheid

Alle bestuursleden hebben minimaal de basiscursus voor pensioenen gevolgd. In het kader van de bevordering van deskundigheid en geschiktheid worden jaarlijks 2 aparte vergaderingen belegd waarin dieper wordt ingegaan op een specifiek onderwerp.

In 2014 heeft een meting van het deskundigheidsniveau van de bestuursleden plaatsgevonden. Aan de hand van de resultaten van de meting is een concept opleidingsplan opgesteld. Opzet van het plan is dat er per aandachtsgebied (zoals geformuleerd door de pensioenfederatie in de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur) minimaal twee bestuursleden zijn met geschiktheidsniveau B.

In het kader van het bevorderen van de deskundigheid past de verdeling van de aandachts- en risicogebieden van het fonds onder de bestuursleden. Over de aandachts- en risicogebieden dienen de bestuursleden periodiek te rapporteren in de bestuursvergaderingen.

Aansluitend hieraan wordt de risicorapportage uitgebreid met verschillende financiële en niet-financiële risico's.

Gedragscode

Het bestuur maakt gebruik van de modelgedragscode zoals die door de Stichting voor Ondernemingspensioenfonds is gepubliceerd. De compliance officer verzoekt jaarlijks de bestuursleden en medewerkers van het pensioenbureau een enquête met betrekking tot het handelen conform de gedragscode in te vullen. De resultaten van de enquête over 2014 vormden geen aanleiding tot opmerkingen.

De Nederlandsche Bank heeft onder de pensioenfonds een onderzoek ingesteld naar belangenverstrengeling. Uit de resultaten van het onderzoek is gebleken dat het beleid op gebied van belangenverstrengeling aanscherping behoeft. De Nederlandsche Bank heeft gevraagd haar voor 1 augustus 2015 te informeren over de genomen maatregelen.

De jaarlijkse enquête naar de naleving van de gedragscode geeft bij de behandeling in het bestuur aanleiding tot vragen over de interpretatie van de gedragscode. Ook bij het invullen van de enquête naar de belangenverstrengeling is gebleken dat de gedragscode soms niet helder of uitgebreid genoeg is geformuleerd. Naar aanleiding daarvan is er een nieuwe gedragscode opgesteld welke eind 2014 door het bestuur is vastgesteld.

Toezichthouder

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door De Nederlandsche Bank geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

De kostenopslag die het fonds heeft gehanteerd in het herstelplan en de evaluaties daarvan bedraagt 2%. Naar aanleiding van de evaluatie van het herstelplan 2012 heeft De Nederlandsche Bank geoordeeld dat de gehanteerde kostenopslag onvoldoende is om een zelfstandige voortzetting van de uitvoering te garanderen bij het wegvallen van de sponsor.

Uit het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de pensioenregeling is gebleken dat een kostenopslag van 2% voldoende is als de regeling wordt ondergebracht bij een verzekeringsmaatschappij. Ook uit onderzoek door de actuaris is dit gebleken. Op basis van deze onderzoeken is besloten de kostenopslag te handhaven op 2% en is in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota het stellige voornemen opgenomen om, als de sponsors wegvallen, de regeling onder te brengen bij een verzekeringsmaatschappij.

Verzekeringsmaatschappijen hebben ook te maken met strengere eisen aan hun financiële positie. De kostenopslag van het fonds moet in dat licht worden gezien. Of het huidige kostenopslag gehandhaafd kan blijven moet worden gezien aan de hand van de regelgeving voor de verzekeringsmaatschappijen.

Communicatie

Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden actief over de ontwikkelingen bij het fonds en hun pensioen.

In 2014 heeft het fonds vijf nieuwsbrieven gepubliceerd op de website. De nieuwsbrieven zijn tevens toegezonden aan diegenen die zich daarvoor hebben opgegeven. In de nieuwsbrieven is informatie gegeven over de ontwikkelingen bij het fonds en besluiten van het bestuur.

In augustus is aan de deelnemers, gewezen deelnemers en de gepensioneerden een “Pensioen Special” per post toegezonden. In de special is onder meer aandacht besteed aan de invloed van de economische ontwikkelingen op het fonds, de nieuwe (aspirant-) bestuursleden en de website.

Tijdens de Pensioendriedaagse heeft de werkgever in samenwerking met het fonds, extra aandacht besteed aan het onderwerp “pensioen”. Gedurende de driedaagse heeft Technische Unie berichten op het intranet gepubliceerd waarin werknemers werden opgeroepen een bezoek aan de site te brengen. Tegelijkertijd heeft het fonds een aantal nieuwe brochures gepubliceerd waarin uitleg wordt gegeven over de gevolgen van bepaalde live events voor het pensioen.

Het bestuur was voornemens om in 2014 een onderzoek naar de klanttevredenheid te doen. Doel van het onderzoek was om te achterhalen hoe de belangstelling voor het onderwerp pensioen bij de deelnemers gewekt kan worden. Door omstandigheden is dit onderzoek in 2014 niet uitgevoerd. Volgens planning zal dit nu in 2015 worden uitgevoerd, nadat de UPO's aan de deelnemers zijn verzonden.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur heeft in 2014 6 keer vergaderd. Belangrijkste onderwerpen die tijdens de vergaderingen zijn besproken zijn:

- de financiële situatie van het fonds;
- de resultaten van de ALM studie;
- de toeslagverlening voor deelnemers;
- de statuten en functieprofielen;
- de missie van het fonds;
- het beloningsbeleid;
- het jaarverslag en de jaarrekening 2013;
- het Witteveenkader en het nieuw Financieel Toetsingskader;
- selectie van een visiteur en certificerend actuaaris;
- kostendekkende premie 2015 en in relatie daarmee de pensioenopbouw;
- toeslagverlening per 1 januari 2015;
- sterftegrondslagen t.b.v. de bepaling van de voorzieningen;
- gedragscode;
- de vermogensbeheerders.

Financiën

De financiële positie van het fonds en de ontwikkelingen gedurende het jaar kunnen als volgt worden samengevat:

	Pensioen - Vermogen Eur	Technische Voorzieningen Eur	Dekkings- Graad %
	(x € 1.000,-)		
Stand per 1 januari 2014	344.909	302.750	113,9%
Beleggingsresultaten	77.637	-3.399	21,3%
Premiebijdragen	10.297	8.683	0,3%
Uitkeringen	-10.104	-10.109	0,5%
Rentetermijnstructuur	-	60.663	-19,4%
Aanpassing overlevingstafels	1.029	-657	1,0%
Overige mutaties	747	4.504	-0,5%
Stand 31 december 2014	424.515	362.435	117,1%

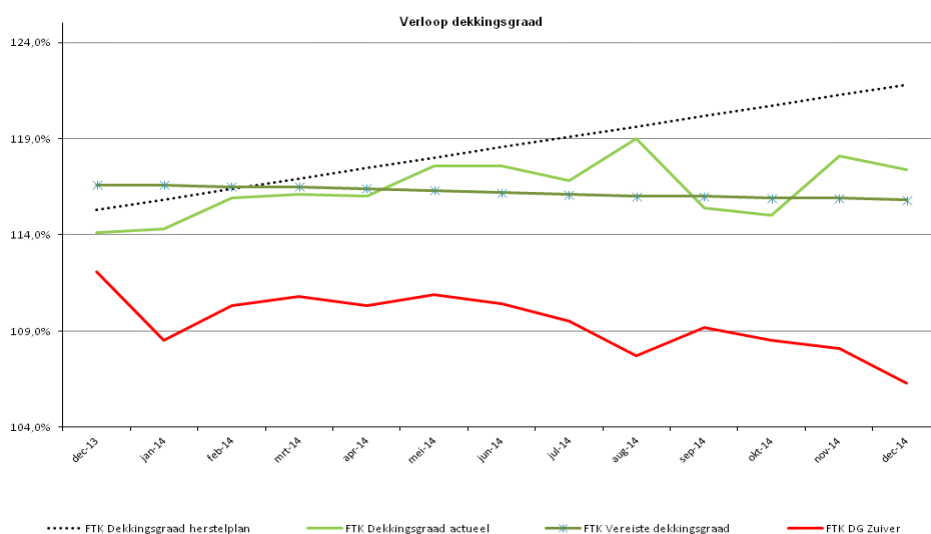
Presentatiewijziging

Volgens de rapportagevereisten van De Nederlandsche Bank moet de dekkingsgraad in 2015 gerapporteerd worden zonder dat er rekening wordt gehouden met het premiedepot. De in dit verslag gerapporteerde dekkingsgraad over 2014 is berekend zonder rekening te houden met het premiedepot. Inclusief premiedepot zou de dekkingsgraad 117,7% bedragen. De vergelijkende cijfers over 2013 zijn aangepast.

Dekkingsgraad

De onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2014. Volgens het herstelplan had de dekkingsgraad een niveau van 121,8% moeten bereiken. De actuele dekkingsgraad bedroeg 117,1%.

Onderstaande grafiek illustreert het verloop van de dekkingsgraad in 2014.

De oorzaak van het achterblijven van de dekkingsgraad bij het herstelplan is de ontwikkeling van de rente. De

op de markt gebaseerde rente waarmee de toekomstige kasstromen moeten worden verdisconteerd is bijna een volledig procentpunt gedaald. Onder invloed van de rentedaling zijn ook de bezittingen in waarde toegenomen.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad onder FTK per jaareinde is als volgt:

	2014	2013
Aanwezige dekkingsgraad per jaareinde UFR	117,1%	113,9%
Vereiste dekkingsgraad per jaareinde	115,5%	116,6%
Minimaal vereiste dekkingsgraad per jaareinde	104,2%	104,2%
Aanwezige dekkingsgraad zuiver (marktrente)	106,3%	112,2%

De "Aanwezige dekkingsgraad per jaareinde UFR" in het bovenstaande overzicht is berekend op basis van de door De Nederlandsche Bank vastgestelde rentetermijnstructuur per 31 december 2014. In deze rentetermijnstructuur is voor de looptijden vanaf 20 jaar gebruik gemaakt van de zogenaamde Ultimate Forward Rate-methode. Bij deze methode wordt er vanuit gegaan dat de rente op de zeer lange termijn stijgt naar een niveau van 4,2%. Voorts is de rentetermijnstructuur vastgesteld op basis van het gemiddelde van alle handelsdagen in de laatste 3 maanden van 2014. Door het toepassing van de UFR methodiek is het renteniveau zoals vastgesteld door De Nederlandsche Bank niet alleen hoger dan de marktrente, vanwege de 3-maandsmiddeling vertoont deze rente ook een na-ijl effect op de marktrente. De dekkingsgraad geeft hierdoor een vertekend beeld van de realiteit omdat de beleggingen wel op de marktwaarde worden gewaardeerd.

Bij de uitvoering van haar beleid richt het bestuur zich op de zuivere dekkingsgraad. De zuivere dekkingsgraad, bepaald op basis van de marktrente, geeft naar de mening van het bestuur een beter inzicht in de positie van het fonds omdat dan zowel aan de activa als aan de passiva zijde van de balans dezelfde uitgangspunten worden gehanteerd.

Solvabiliteitstoets

De aanwezige dekkingsgraad is ultimo 2014 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,2%). Ultimo 2014 was de dekkingsgraad hoger dan het vereist eigen vermogen. Einde van het jaar was er dus ook geen sprake van een reservetekort. Omdat deze situatie nog geen 3 kwartalen achter elkaar het geval is geweest is het herstelplan nog van kracht. Uit de berekeningen op basis van het nieuw Financieel Toetsingskader blijkt dat er vanaf 1 januari 2015 (weer) sprake is van een reservetekort.

De vermogenspositie per 31 december 2014 ziet er als volgt uit:

	Bedrag	In % van TV
Aanwezig Pensioenvermogen	424.515	117,1%
Af: Technische Voorzieningen	-362.435	100,0%
Af: Minimaal Vereist Eigen Vermogen (4,2%)	-15.222	4,2%
Dekkingspositie	46.858	12,9%
Af: Vereist Eigen Vermogen	-40.892	11,3%
Reservepositie	5.966	1,6%

(x € 1.000,-)

Herstelplan

In 2008 is door de kredietcrisis en de dalende rente een reserve- en een dekkingstekort ontstaan. In 2009 heeft het fonds een herstelplan opgesteld. Het herstelplan is door de toezichthouder goedgekeurd. In het originele herstelplan waren de volgende maatregelen opgenomen:

- Niet verlenen van toeslagen tot de dekkingsgraad het niveau van het minimum vereist eigen vermogen heeft bereikt (2014: 104,2%).
- Premieverhoging naar een niveau van 25,5% van de pensioengrondslag.
- Strategisch beleggingsbeleid wordt niet aangepast.
- Er wordt naar gestreefd opgebouwde pensioenen en uitkeringen niet te korten.

Jaarlijks wordt een evaluatie van het originele herstelplan van 2009 opgesteld. Ten opzichte van het geëvalueerde herstelplan heeft de financiële positie van het fonds zich in 2014 minder gunstig ontwikkeld. Belangrijkste oorzaak is de sterk gedaalde rente. Door de gedaalde rente zijn de verplichtingen sneller toegenomen dan de bezittingen van het fonds.

Onderstaand de ontwikkeling van de dekkingsgraad 2014 ten opzichte van de verwachting uit de evaluatie begin 2014.

	Verwacht	Werkelijk
Dekkingsgraad per 1 januari 2014	113,9%	113,9%
Premie	0,5%	0,3%
Uitkering	0,5%	0,5%
Toeslagverlening	-0,5%	-0,8%
Beleggingen	6,0%	21,3%
Rentetermijnstructuur	-	-19,4%
Langleven	-	1,0%
Overigen	-	0,3%
Dekkingsgraad per 31 december 2014	120,4%	117,1%
Vereist eigen vermogen		115,5%

De verwachte ontwikkeling in het voorgaande overzicht is voor een aantal aspecten nihil. Dit komt omdat er bij het opstellen van het herstelplan als uitgangspunt wordt gehanteerd dat deze aspecten niet wijzigen. In werkelijkheid vinden er wel wijzigingen plaats.

Bij het van kracht worden van het nieuw financieel toetsingskader per 1 januari 2015 is het herstelplan vervallen. Op basis van het nieuw Financieel Toetsingskader is de beleidsdekkingssgraad ultimo 2014 lager dan het vereist eigen vermogen. Het fonds moet een nieuw herstelplan indienen op basis van de normen uit het nieuw Financieel Toetsingskader. Dit herstelplan moet op 1 juli 2015 bij De Nederlandsche Bank worden ingeleverd.

Pensioenregeling

Kenmerken

De kenmerken van de pensioenregeling zijn als volgt:

Regeling 1 januari 2014	
Pensioensysteem	Middellood CDC
Pensioenleeftijd	67
Maximum pensioengevend salaris (eur)	52.976
Franchise (eur)	16.000
Opbouwpercentage	2%
Nabestaandenpensioen	70%
Premie	31,6%

De werkgever heeft een contract met Aegon PPI afgesloten voor het deel van de pensioengrondslag tussen €52.976 en € 149.872.

Witteveenkader

Met ingang van 1 januari 2015 zijn de mogelijkheden om op een fiscaal vriendelijke manier pensioen op te bouwen, sterk beperkt. De pensioenopbouw voor een middelloodregeling is gemaximeerd op 1,875%, daarnaast is het maximum pensioengevend salaris gesteld op € 100.000.

Op grond van de wettelijke wijzigingen zijn er aanpassingen aangebracht in de pensioenregeling. De opbouw is verlaagd van 2% naar 1,875%.

Door de verlaging in de opbouw worden de kosten van de pensioenregeling lager. De lage rente en de invoering van het nieuwe Financieel Toetsingskader werken echter kostenverhogend. Hierdoor is het niet mogelijk om de lagere kosten te compenseren door een verbetering van de regeling.

De beperking van de pensioenopbouw tot een maximum salaris van € 100.000 heeft bij de werkgever tot de conclusie geleid dat de regeling die bij Aegon PPI is ondergebracht niet meer aan haar eisen voldoet. In overleg met sociale partners is het maximum pensioengevend salaris voor de regeling bij het fonds dan ook verhoogd van € 52.976 naar € 100.000. Het bestuur van het fonds heeft ingestemd met deze wijziging in de regeling. De werkgever heeft het contract met Aegon PPI voor de pensioenvoorziening betreffende het deel van het salaris boven de € 52.976 opgezegd. In 2015 wordt een procedure voor een collectieve waardeoverdracht van Aegon naar Hagee Stichting opgestart.

De pensioenregeling voor 2015 kenmerkt zich als volgt.

Regeling 1 januari 2015	
Pensioensysteem	Middellood CDC
Pensioenleeftijd	67
Maximum pensioengevend salaris (eur)	100.000
Franchise (eur)	16.000
Opbouwpercentage	1,875%
Nabestaandenpensioen	70%
Premie	31,6%

Pensioenopbouw en premiedepot

Ten behoeve van de CDC regeling is met de werkgever een vaste premie voor een periode van 5 jaar overeengekomen. De eerste periode met een vaste premie loopt af op 31 december 2017. In de periode van 5 jaar kan het voorkomen dat de werkelijke premie hoger of lager is dan de wettelijk vereiste kostendekkende premie. Het verschil tussen de werkelijke premie en de kostendekkende premie komt ten gunste of ten laste van een premiedepot. Dit premiedepot is een bekleemde reserve die, behoudens een situatie van dekkingstekort, ten gunste komt van de actieve deelnemers. Het depot wordt dus niet in aanmerking genomen bij de bepaling van de toeslagen.

Als de werkelijke premie lager is dan de kostendekkende premie wordt de pensioenopbouw verlaagd, tenzij de opbouw gefinancierd kan worden uit het premiedepot. Is de werkelijke premie hoger dan de kostendekkende premie, komt het overschot ten gunste van het premiedepot. De maximum omvang van het depot bedraagt € 10 miljoen.

De overeenkomst met de werkgever in combinatie met de eisen van De Nederlandsche Bank brengt met zich mee dat jaarlijks gekeken moet worden of de premie kostendekkend is en indien dit niet het geval is of er op de pensioenopbouw gekort moet worden. De beoordeling wordt aan het eind van het lopende jaar voor het komende jaar gemaakt. Het bestuur heeft in december 2014 geoordeeld dat de premie over 2014 voldoet aan de eisen van De Nederlandsche Bank. Het positieve verschil tussen de werkelijke premie en kostendekkende premie zal in 2015 worden toegevoegd aan het premiedepot.

Toeslagverlening

Toeslagverlening (indexatie) is voorwaardelijk. Dat betekent dat het bestuur jaarlijks besluit of en in welke mate een toeslag op de pensioenen verleend kan worden. Er bestaat geen recht op toeslagverlening. Ten behoeve van de voorwaardelijke toeslagverlening wordt geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt geheel uit beleggingsrendement gefinancierd.

In beginsel zal het bestuur bij haar toeslagbeleid de in de ABTN geformuleerde toeslagenstaffel als leidraad hanteren die in het kort op het volgende neerkomt:

- als de dekkingsgraad lager is dan het minimaal vereist vermogen (2013: 104,2%) wordt geen toeslag verleend;
- als de dekkingsgraad zich bevindt tussen het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen (2014: 115,5%) wordt een gedeeltelijke toeslag verleend;
- als de dekkingsgraad hoger is dan het vereist vermogen wordt een volledige toeslag verleend;
- het verlenen van toeslagen mag niet leiden tot het ontstaan van een reservetekort;
- het bestuur heeft de mogelijkheid om af te wijken van het hiervoor genoemde beleid.

In het eerste kwartaal van 2014 leken werkgevers en werknemers tot een akkoord te kunnen komen over een nieuwe CAO. Dit akkoord zou met terugwerkende kracht per 1 januari worden doorgevoerd. Vooruitlopend op dit akkoord heeft de werkgever de lonen aangepast aan de verwachte ontwikkeling. Tevens heeft de werkgever een verzoek aan het bestuur gericht om de opgebouwde aanspraken te verhogen. Het besluit tot verhoging van de ingegane pensioenen had het bestuur al in december 2013 genomen.

Op grond van de verwachte loonontwikkeling ad 2,2% heeft het bestuur in de vergadering van maart 2014 besloten, de opgebouwde aanspraken van de actieve deelnemers te verhogen met 50% van de maatstaf. Concreet zijn de opgebouwde aanspraken met 1,1% verhoogd. Dit is in overeenstemming met de verhoging voor de ingegane pensioenen en opgebouwde rechten van niet actieve deelnemers waartoe in december 2013 is besloten.

Het maximum pensioengevend salaris is met 2,2% verhoogd tot het niveau van € 52.976 (2013: 51.836).

Gezien de financiële positie heeft het bestuur in december 2014 besloten om per 1 januari 2015 een gedeeltelijke toeslag te verlenen ter hoogte van 37% van de maatstaf.

Uitgangspunt bij de besluitvorming is de zuivere dekkingsgraad. Bij de berekening van deze dekkingsgraad

wordt voor de bepaling van de verplichtingen uitgegaan van de marktrente, dezelfde rente die aan de basis ligt van de waardering van de bezittingen. Deze dekkingsgraad is lager dan de dekkingsgraad die aan De Nederlandsche Bank wordt gerapporteerd. Het bestuur geeft er de voorkeur aan om beleidsbesluiten te nemen op basis van een dekkingsgraad waarbij voor bezittingen en verplichtingen hetzelfde uitgangspunt wordt gehanteerd.

Het besluit resulteert in een verhoging van de aanspraken van gewezen deelnemers en van de ingegane pensioenen met 0,39% (ten opzichte van een inflatiecijfer van 1,05%). De toeslag voor actieve deelnemers is nihil omdat de grondslag voor de toeslag (de algemene loonstijging volgens de CAO) nihil bedraagt.

Het effect van de toeslag is verwerkt in de voorzieningen en dekkingsgraad ultimo 2014.

Onderstaand overzicht illustreert deze cumulatieve niet verleende indexatie.

	Deelnemers			Gewezen deelnemers / gepensioneerden		
	toegekend	Loonindex	niet verleende indexatie cumulatief	Toegekend	prijnsindex	niet verleende indexatie cumulatief
1-1-2015	0,00%	0,00%	9,86%	0,39%	1,05%	16,01%
1-1-2014	1,10%	2,20%	9,86%	0,80%	1,56%	14,84%
1-1-2013	0,00%	1,25%	8,76%	0,00%	2,87%	14,08%

n.b.: de achterstand voor de deelnemers geldt vanaf 1-1-2009, voor de gewezen deelnemers en gepensioneerden vanaf 1-1-2003.

Uit het overzicht blijkt dat de cumulatieve niet-verleende toeslag voor actieven en inactieven vanaf 2009 respectievelijk 2003 gelijk is aan 9,86% respectievelijk 16,01%. Het percentage voor de actieven is lager dan bij de inactieven. Dit komt door de verschillende periode waar de cijfers op zijn gebaseerd en doordat de (daadwerkelijke) algemene loonstijgingen (gemiddeld) gezien lager zijn geweest dan de (gemiddelde) prijsinflaties. Voor actieven is de algemene loonstijging voor enkele jaren nihil geweest, terwijl de inflatie toen positief was. Naast het niet verlenen van toeslag is de stijging van de grondslag niet voldoende geweest om - ten behoeve van de jaaropbouw - de inflatie bij te houden.

In het kader van de implementatie van het nieuw Financieel Toetsingskader wordt beoordeeld of de systematiek van het toekennen van toeslagen aangepast moet worden.

Premie

Per 1 april 2013, bij het van kracht worden van de pensioenregeling is de pensioenpremie vastgesteld op 31,6% van de gezamenlijke pensioengrondslag. Volgens de overeenkomst met de werkgever is deze premie van kracht voor de periode tot en met 31 december 2017.

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Gedempte kostendekkende premie	10.779	11.514
Zuivere kostendekkende premie	10.502	11.448
Feitelijke premie	12.221	12.339

Deelnemers

Onderstaand het verloop van de deelnemersaantallen:

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Gepensio- neerden	Totaal
Stand 31-12-2013	2.116	1.299	1.336	4.751
Toetredingen	79	-	-	79
Uittredingen met premievrije rechten	-73	73	-	-
Overlijden	-5	-7	-56	-68
Pensioneringen en ingang partnerpensioen	-45	-23	94	26
Beëindiging pensioen	-	-1	-5	-6
Waardeoverdrachten	-	-15	-	-15
Afkopen	-	-23	-8	-31
Overige mutaties	-	2	1	3
Stand 31-12-2014	2.072	1.305	1.362	4.739

Kosten pensioenbeheer

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling omvatten onder andere de kosten van de pensioenadministratie, advies- en controlekosten. In de staat van baten en lasten wordt het totaal van deze kosten ad € 494 vermeld. Kosten van het pensioenbureau en bestuur van het fonds zijn hierin niet opgenomen, deze komen voor rekening van de werkgever.

Volgens de aanbevelingen van de pensioenfederatie moet het fonds inzicht in de kosten geven inclusief de kosten die door de werkgever worden betaald. In het onderstaand overzicht is hiermee rekening gehouden door naast de rechtstreeks door het fonds betaalde kosten ook een schatting van € 300 op te nemen van de kosten van het pensioenbureau en het bestuur.

De pensioenuitvoeringskosten worden als volgt toegelicht:

	2014	2013
Kosten pensioenbeheer fonds	494	428
Schatting kosten werkgever	300	300
Toedeling algemene kosten aan vermogensbeheer	-143	- 160
Totaal kosten pensioenbeheer	651	568

Per deelnemer kunnen de pensioenuitvoeringskosten als volgt worden toegelicht:

	2014	2013
Kosten pensioenbeheer per deelnemer	190	165

Op grond van herziene Aanbevelingen Uitvoeringskosten wordt een deel van de algemene kosten ten laste gebracht van de vermogensbeheerkosten. Voor de bepaling van dit deel van de beheerkosten is uitgegaan van de niet specifiek aan beheer toe te wijzen kosten.

Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de actieve deelnemers en de gepensioneerden. De gewezen deelnemers worden hierin niet meegeteld.

Actuariële Analyse

In het volgende overzicht is de analyse van het resultaat opgenomen. Uit deze analyse blijkt dat het saldo van baten en lasten € 12,7 miljoen positief is. Dit saldo wordt verrekend met het eigen vermogen. Dit leidt tot een verbetering van de financiële positie.

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Premieresultaat en kosten		
Premie	12.221	12.339
Aanvullende storting werkgever	-	23.500
Pensioenopbouw in het jaar	-8.676	-9.475
Onttrekking uit TV voor pensioenuitvoeringskosten	-	-
Pensioen uitvoeringskosten minus vrijval excasso opslag	-295	-377
<i>Subtotaal</i>	3.250	25.987
Intrestresultaat		
Beleggingsresultaten	77.948	14.285
Interesttoevoeging aan VPV	-1.120	-1.088
Indexatie en overige toeslagen	-2.279	-1.568
Wijziging van marktrente gedurende jaar	-60.663	9.638
<i>Subtotaal</i>	13.886	21.267
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten	39	-18
Resultaat op uitkeringen	5	-65
Resultaat op levenskansen	1.686	1.592
Resultaat op overlevingsgrondslagen	2.883	-
Overige baten en lasten	-75	-481
<i>Subtotaal</i>	4.538	1.028
Totaal saldo baten en lasten	21.674	48.282

Risico en beheersing van risico's

In 2014 is een onderzoek uitgevoerd naar de risicobereidheid van de deelnemers. De conclusies uit het onderzoek waren dat de deelnemers een "gematigd risico averse houding" hebben. Ook is gebleken dat deelnemers bereid zijn meer risico te nemen als zij inzicht krijgen in de gevolgen van hun risicohouding.

Het bestuur heeft uit het onderzoek de conclusie verbonden dat het beleid met betrekking tot de financiële risico's geen aanpassingen behoeft. De verdeling van het vermogen over aandelen (40%) en vastrentende waarden (60%), in combinatie met een renteafdekking van 60% van de verplichtingen, kan in stand blijven. Deze risicohouding is ook het uitgangspunt geweest voor de ALM studie die begin 2014 is afgerond.

In de onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van grenzen die in het risicobeleid worden gehanteerd.

	Grens
Renterisico	Afdekking 60% van de aanspraken Bandbreedte 50 – 75%
Zakelijke waarden	Strategische mix 30% Bandbreedte 22,5 – 38%
Kredietrisico	Strategische mix 60% Bandbreedte 50,0 – 75,0%
Verzekeringstechnisch risico	Minimaliseren door toepassing van de meest recente prognose tabellen en ervaringssterfte.

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de verplichtingen veranderen als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Rentewijzigingen hebben daarmee invloed op de dekkingsgraad.

Omdat de verplichtingen een langere looptijd hebben dan de vastrentende waarden is de gevoeligheid voor wijzigingen van de marktrente niet gelijk voor de vastrentende waarden en de verplichtingen. Om het effect van dit risico te beperken heeft het bestuur het renterisico voor ongeveer 60% van de verplichtingen afgedekt door te beleggen in het ING AG Long Duration Fund. Wijzigingen in de rente hebben hierdoor nog beperkt invloed op de dekkingsgraad.

Wijzigingen in de rente zijn het grootste risico voor het fonds. Bij beslissingen ten aanzien van de beleggingsportefeuille is de renteafdekking een belangrijke factor.

Bij overschrijdingen van de bandbreedtes uit het overzicht hiervoor kan de beleggingscommissie het bestuur adviseren de beleggingsmix aan te passen. Bij de totstandkoming van zijn advies kijkt de beleggingscommissie naar het totale risicoprofiel van het fonds en daarbinnen naar de afdekking van het renterisico. Wijzigingen in de obligatieportefeuille kunnen leiden tot ongewenste wijzigingen in de afdekking van het renterisico en daarmee in het totale risicoprofiel van het fonds. In de advisering spelen ook de verwachtingen omtrent financieel economische ontwikkelingen een rol.

Een uitgebreidere toelichting op de risico's en het beheer daarvan is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening.

Beleggingen

Terugblik op de financiële markten

Verschillende regio's in de wereld hebben in 2014 een verschillende economische ontwikkeling laten zien.

De groei in de Verenigde Staten is relatief sterk geweest. Kapitaalinvesteringen en consumptie zijn toegenomen. Ook het herstel op de huizenmarkt zet door. De Amerikaanse arbeidsmarkt heeft een snelle banengroei laten zien. De lage olieprijs heeft de consumenten een extra steuntje in de rug gegeven.

De verbeteringen in de economische omstandigheden zijn voor de Federal Reserve aanleiding geweest om te stoppen met de aankoop van staatsobligaties. Eerder in het jaar waren de aankopen al teruggebracht. De

beëindiging van het opkoopprogramma heeft niet geleid tot onrust op de financiële markten. De Federal Reserve houdt wel vast aan een beleid van lage rente.

In tegenstelling tot de Amerikaanse markt lieten de Europese markten in de loop van het jaar een lagere groei zien. Tegenvallende groei gekoppeld aan een lage inflatie heeft de ECB doen besluiten een programma van quantitative easing ofwel het opkopen van staatsobligaties te starten. Voor de komende jaren koopt de ECB voor 60 miljard euro per maand aan staatsobligaties. Of de maatregel voldoende zal blijken te zijn moet worden afgewacht. Lage groei, hoge werkloosheid en hoge staatsschulden kunnen de steunmaatregel dwarsbomen. Onzekerheid over de politieke koers van de Griekse regering draagt ook niet bij aan herstel.

Van een heel andere orde is de oorlog die aan de oostgrens van de EU woedt, in Oekraïne.

De sanctiemaatregelen die de Europese Unie aan Rusland heeft opgelegd hebben niet alleen een negatieve invloed op de Russische economie, ook de economie in Europa wordt beïnvloed. De financiële markten hebben nauwelijks gereageerd op deze ontwikkeling omdat er vanuit gegaan wordt dat geen van de partijen een conflict op grotere schaal wil. Mocht het conflict wel uitbreiden zal dit ook zijn weerslag krijgen op de Europese markten.

De Japanse economie heeft in het tweede kwartaal een klap gekregen van de verhoging van de BTW naar 8%. De consumptie is in de loop van het jaar zo sterk gedaald dat het land inmiddels weer in een recessie is beland.

In China is sprake van een verdere vertraging van de groei. De Chinese overheid probeert een hervorming door te voeren van een export gedreven economie naar een meer door consumptie gedreven economie. Gevolg hiervan is dat in eerste instantie de groei afneemt, bovendien kunnen onevenwichtigheden in bijvoorbeeld de huizenmarkt pijnlijk zichtbaar worden. Het beleid van de overheid is erop gericht het barsten van bubbels te voorkomen in plaats van het stimuleren van de groei.

De lage rente in de Verenigde Staten, onrust op politiek, economisch en militair niveau, quantitative easing in de eurozone en in Japan zijn van invloed op de rentestand. De rente heeft historisch gezien zeer lage niveaus bereikt, maar de daling is nog niet gestopt. Ook in de eerste maanden van 2015 blijft de rente een dalende tendens vertonen.

Beleggingsportefeuille

Rendement

Het fonds heeft het jaar afgesloten met een positief rendement van 22,8%, ruim boven de benchmark van 21,9%. De sterk gedaalde rente zorgde voor een performance op de vastrentende waarden van 29,7%. Zowel de performance op aandelen als die op vastrentende waarden lagen boven de benchmarks.

Het rendement kan toegeschreven worden aan de volgende categorieën:

Beleggingscategorie	2014	
	Rendement	Benchmark
Vastgoedbeleggingen	-0,2%	2,9%
Aandelen	15,7%	14,6%
Vastrentende waarden	29,7%	29,1%
Hedge Fund	2,2%	3,1%
Totaal	22,8%	21,9%

Onderdeel van het rendement van de vastrentende portefeuille wordt gevormd door de renteafdekking welke

is begrepen in de ING belegging. Het rendement van de ING portefeuille kan daardoor gesplitst worden naar het rendement op de obligatie portefeuille van 11,8%, en het rendement op de renteaftrekking van ruim 38%.

Assetmix

Begin 2014 is de Asset & Liability Management studie afgerond. In deze studie is een aantal verschillende economische scenario's doorgerekend, van een scenario met een flinke groei tot een scenario waarin de economie in een situatie van stagflatie terecht komt. Uit de scenario's is gebleken dat de huidige beleggingsportefeuille in de meeste gevallen een optimale mix vormt tussen risico en rendement.

Het bestuur heeft de strategische beleggingsmix in 2014 aangepast. De strategische mix was als volgt:

	Strategische mix 31-12-2014	Strategische mix 31-12-2013
Vastgoedbeleggingen	10%	5%
Aandelen	30%	30%
Vastrentende waarden	60%	60%
Hedge Fund	-	5%
Totaal	100%	100%

Na de afronding van de ALM studie is de beleggingsportefeuille grondig onder de loep genomen. Hierbij is met name gekeken naar de verhouding tussen risico en rendement van de beleggingen. Ook is er afweging gemaakt tussen liquiditeit, rendementsverwachtingen en de kosten voor het vermogensbeheer. Naar aanleiding hiervan heeft de beleggingscommissie het bestuur geadviseerd om voor de beleggingen in de opkomende markten over te gaan op een passief beheerde portefeuille. Ook voor een deel van de aandelenbeleggingen in de ontwikkelde markten heeft de beleggingscommissie geadviseerd over te gaan naar een passief beheerde portefeuille. De voorgestelde transacties zijn door het bestuur geaccordeerd en medio december 2014 uitgevoerd.

Daarnaast is de belegging in het hedge fund onder de loep genomen. De beleggingscommissie heeft geconcludeerd dat het hedge fund heeft voldaan aan de verwachtingen. Het fonds heeft door de geringe correlatie met de aandelenmarkten een stabiliserende werking op de waarde van de beleggingen. De commissie heeft echter ook geconcludeerd dat het fonds te klein is om effectief te kunnen zijn binnen de portefeuille. Ook is de structuur van het fonds zeer gecompliceerd en de beleggingen zijn ondoorzichtig. De beleggingscommissie heeft het bestuur geadviseerd om afscheid te nemen van het hedge fund ten gunste van beleggingen in vastgoed. Per 31 december 2014 is de belegging in het hedge fund geliquideerd. Medio februari heeft de settlement plaatsgevonden. De selectieprocedure voor een vermogensbeheerder op gebied van vastgoed was in februari 2015 nog niet afgerond.

Het bestuur verwacht door deze wijzigingen een op de langere termijn stabielere rendement te kunnen realiseren bij eenzelfde tot iets lager risicoprofiel.

In een aantal scenario's leidt de huidige strategische mix niet tot een optimale verhouding tussen risico en rendement. Als er een omslag in het economische klimaat op komt is die wijst in de richting van een van die scenario's zou de beleggingsmix aangepast moeten worden. Het feit dat het fonds zich nog in herstel bevindt maakt een dergelijke aanpassing lastig: zolang er sprake is van een herstelsituatie mag er, per saldo, geen risico aan de portefeuille worden toegevoegd. Het verminderen van risico is wel een mogelijkheid.

De strategische mix en de feitelijke mix kunnen als volgt worden samengevat:

(x € 1.000,-)

Categorie	Waarde	2014	
		Feitelijk	Allocatie Strategisch
Vastgoedbeleggingen	8.905	2,1%	10,0%
Aandelen	142.259	34,8%	30,0%
Wereldwijd	122.379	29,9%	24,0%
Opkomende markten	19.880	4,9%	6,0%
Vastrentende waarden	257.879	63,0%	60,0%
Korte looptijd	120.274	29,4%	40,0%
Lange looptijd	137.559	33,6%	20,0%
Hypotheken	46	-	-
Liquide middelen	238	0,0%	0,0%
Totaal	409.281	100,0%	100,0%

Door liquidatie van het hedge fund per 31 december 2014 is een vordering op deze vermogensbeheerder ontstaan (ad € 13.125). Deze vordering is apart verantwoord onder de vorderingen op vermogensbeheerders. Medio februari 2015 is deze vordering afgewikkeld. De vrijgekomen middelen worden in 2015 aangewend voor de uitbreiding van de investeringen in vastgoed.

Ten behoeve van het herbalanceren hanteert het bestuur bepaalde bandbreedtes. Voor de categorie wereldwijde aandelen is dit een bandbreedte van +/- 7,5%. Dat wil zeggen dat bij een afwijking van de actuele mix met de strategische mix van meer dan 7,5% er een verschuiving plaats zou moeten vinden zodanig dat de waarde van de categorie weer binnen de bandbreedte valt. Per 31 december 2014 bevonden alle categorieën zich binnen de gestelde bandbreedtes. Binnen de categorie vastrentende waarden is er wel een overschrijding van de vastgestelde bandbreedtes. Dit is met name een gevolg van de ontwikkeling van de waarde van de portefeuille met lange looptijd. Een herverdeling tussen de beleggingen met lange- en met korte looptijd zou lijden tot een vermindering van de mate van afdekking van het renterisico. Gezien het belang van de afdekking van het renterisico heeft er geen herbalancering plaatsgevonden binnen de vastrentende portefeuille.

Kosten vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan een aantal verschillende partijen. De beheerkosten worden niet separaat in rekening gebracht maar komen direct ten laste van het beheerde vermogen. De kosten van het vermogensbeheer zijn geschat op basis van de overeengekomen beheervergoedingen en het gerapporteerde vermogen. Kosten die gemaakt worden om beleggingstransacties tot stand te brengen zijn onvoldoende inzichtelijk om deze volledig te kunnen berekenen. Voor zover bekend zijn de transactiekosten opgenomen in het onderstaande overzicht.

De beheerkosten kunnen als volgt worden toegelicht:

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Kosten fiduciair management	303	313
Aandeel in de algemene kosten	143	133
Totaal kosten t.l.v. beleggingsopbrengsten	446	446
Kosten door vermogensbeheerders rechtstreeks verrekend:		
Aandelen	1.116	752
Vastrentende waarden	1.013	503
Vastgoed	82	85
Hedge Funds	190	619
Totale kosten vermogensbeheer	2.847	2.405
Verleende kortingen	462	p.m.
Totale kosten vermogensbeheer netto	2.385	2.405
Kosten Vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,6%	0,7%
Outperformance ten opzichte van de benchmark	1,1%	1,0%

Op grond van de herziene Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de pensioenfederatie is aan de kosten voor het vermogensbeheer een deel van de algemene kosten toegewezen. Voor de bepaling van dit deel van de kosten is uitgegaan van de niet specifiek toe te wijzen algemene kosten.

De kosten zijn op hetzelfde niveau gebleven als in 2013 ondanks dat de financiële waarden sterk zijn gestegen. Deze ontwikkeling op totaal niveau is te danken aan een veel lagere performance fee voor het hedge fund. De kosten voor het beheer van aandelen zijn in absolute zin gestegen door de waardevermeerdering van deze categorie. Hetzelfde geldt voor de stijging in absolute zin van de kosten voor de vastrentende waarden.

In de toelichting op de jaarrekening (paragraaf Beleggingsresultaten) wordt melding gemaakt van kosten vermogensbeheer ad € 166. Deze post heeft betrekking op rechtstreeks aan het fonds in rekening gebrachte transactiekosten en rebates. Deze transactiekosten zijn verwerkt in het bovenstaande overzicht.

De kosten voor het vermogensbeheer zijn ten opzichte van het gemiddelde van de sector, relatief hoog (2013 fonds 0,7%, gemiddelde sector 0,54%⁷). Dit wordt veroorzaakt door de actieve manier van beleggen door de vermogensbeheerders. Het bestuur heeft de overtuiging dat voor het merendeel van de categorieën, actief vermogensbeheer op de langere termijn een hoger rendement oplevert dan passief beheer. Dit komt tot uitdrukking in de outperformance van 1,1% ten opzichte van de benchmark. De outperformance is gebaseerd op het netto rendement, dus na kosten.

Ondanks deze overtuiging heeft het bestuur recent voor een deel van de beleggingen besloten deze passief te laten beheren. Dit betreft beleggingen met een gunstige risico – rendementsverhouding en een apart gekozen benchmark. De kosten van deze beleggingen zijn minder hoog dan voor zuiver actief beheer maar hoger dan voor zuiver passief beheer. Van het beleid om meer passief te beleggen en het afscheid van het hedge fund zal een verlagend effect op het kostenniveau uitgaan. In 2015 wordt dit zichtbaar.

⁷ Inzicht in de pensioenbeheer-, vermogensbeheer-, en transactiekosten van Nederlandse pensioenfondsen, Lane Clarck & Peacock Netherlands B.V., oktober 2014

Beoordeling controlemaatregelen vermogensbeheerders

Het is voor het bestuur van belang zich een beeld te vormen van de werking van de interne controle maatregelen bij de vermogensbeheerders. Daartoe zijn bij de vermogensbeheerders jaarverslagen en verklaringen opgevraagd omtrent de werking van de AO/IC. Deze verklaringen zijn opgesteld aan de hand van (internationale) standaarden zoals SSAE 16 en ISAE3402.

Daarnaast krijgt de beleggingscommissie ieder kwartaal een rapportage over de vermogensbeheerders waarin sterke en zwakke punten en issues van de vermogensbeheerders uiteengezet worden.

Geen van de rapportages is voor het bestuur aanleiding geweest om van vermogensbeheerder te wisselen.

Vooruitblik 2015

Pensioenontwikkelingen

2015 staat in het teken van de implementatie van het nieuw Financieel Toetsingskader. De risicohouding, het premiebeleid, toeslagbeleid en het beleggingsbeleid moeten onder de loep worden genomen en zo nodig opnieuw bepaald. Het pensioencontract dient “compleet” te worden gemaakt, ofwel vooraf moet worden beschreven welke maatregelen het bestuur zal nemen bij bepaalde gebeurtenissen. Dit komt met name tot uiting in het financieel crisisplan: in dit plan moet worden vastgelegd hoe het fonds zal handelen in negatieve ontwikkelingen.

Ten behoeve van deze implementatie wordt een update van de ALM studie uitgevoerd teneinde de noodzakelijke financiële onderbouwing te kunnen leveren. In het derde kwartaal wordt een haalbaarheidstoets uitgevoerd. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de mate waarin het voorgestelde beleid gerealiseerd kan worden.

De werkgever heeft aan het bestuur van Hagee Stichting gevraagd om mee te werken aan een collectieve waardeoverdracht van Aegon PPI naar Hagee. In de loop van 2015 zal deze overdracht geëffectueerd moeten worden.

Economische ontwikkelingen

De ontwikkelingen in de verschillende werelddelen zijn divers geweest, van groei in de Verenigde Staten tot een nieuwe recessie in Japan. Deze divergentie tussen de verschillende delen van de wereld zal voorlopig nog aanhouden. De crisis en de voortdurend dalende rente zijn de oorzaak van een goed rendement op de vastrentende waarden. Aan de andere kant zorgen beleggers die op zoek zijn naar rendement voor steeds hogere aandelenkoersen. Een stijging van de rente leidt tot een omgekeerde beweging bij de vastrentende waarden maar kan ook leiden tot lagere aandelenkoersen.

Nu de Amerikaanse economie flink aantrekt zal de FED de rentetugels in de loop van het jaar weer gaan aanhalen. Of en in hoeverre dit van invloed zal zijn op de rente in Europa is niet duidelijk. Zolang de Europese Centrale Bank haar opkoop programma volhoudt lijkt een opwaartse trend in Europa niet voor de hand liggen. Op termijn zal Europa volgen met hogere rentes. Vastrentende waarden komen dan onder druk te staan. Maar ook de rendementen op aandelen komen onder druk: door de hogere rente worden obligaties relatief aantrekkelijker. Een hogere rente is voor het fonds per saldo aantrekkelijk: doordat slechts een deel van het renterisico is afgedekt zal de dekkingsgraad stijgen.

Het bestuur verwacht in het derde of vierde kwartaal een rentestijging in de Verenigde Staten, een rentestijging in Europa verwacht het bestuur pas in 2016. Het rendement op aandelen zal matig zijn: zolang de

onderliggende economische omstandigheden niet verbeteren is van een fundamenteel herstel geen spraken. Voor de Verenigde Staten geldt ook een verwacht matig rendement op de aandelenmarkten: de economische voorspoed is al ingeprijsd door de aandelenmarkten. De dekkingsgraad zal naar verwachting een kleine verbetering laten zien..

Amstelveen

25 juni 2015

The logo for Hageestichting Pensioenfonds, featuring the name in green and black text.

Drs. G.Th.F.M. Groot
Voorzitter

Mw. H.J.M. Mes
Secretaris

Ing. R. van Groningen
Lid

Drs. G.R. de Vries
Lid

Drs. T. Melchior
Penningmeester

Drs. W. Korving
Lid

Mr. Mw. M.M. Oude Reimer
Lid

J.J. Labree
Lid

Rapportages Pension Fund governance

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het jaarverslag over 2014 van Pensioenfonds Hagee Stichting is naar ons oordeel een correcte weergave van het door het bestuur van Hagee gevoerde beleid. Wij zijn van mening dat het bestuur haar taken goed heeft uitgevoerd en het gevoerde beleid evenwichtig is geweest.

Wij zijn het bestuur en het pensioenbureau erkentelijk dat wij het jaarverslag 2014, concept verslag van de actuaris, notulen en andere informatie tijdig ontvangen hebben voor bestudering en dat ons de mogelijkheid is gegeven tot het stellen van vragen tijdens een overleg met de voorzitter van het fonds en het hoofd van het pensioenbureau.

Het oordeel van het VO is gebaseerd op:

- het ons uitgereikte concept jaarverslag 2014;
- de gedurende het jaar ontvangen vergaderstukken en informatie van het bestuur;
- de uitleg en toelichting door de voorzitter en manager pensioenbureau op 24 april 2015, tijdens VO overleg.
- het concept actuariel rapport 2014 van Towers Watson B.V. d.d. 16-03-2015 ;
- de aangekondigde goedkeurende verklaring van accountant PWC.
- Verslag van de visitatiecommissie 2014.

Aanbevelingen en opmerkingen Verantwoordingsorgaan:

- Het VO heeft kennisgenomen van de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2014.
- De aanbevelingen van de visitatiecommissie worden onderschreven door het VO. Het VO heeft van het bestuur een uitgebreide reactie ter zake de genoemde aanbeveling ontvangen. Het VO was ook aanwezig bij de besprekingen met de visitatiecommissie.
- Het verantwoordingsorgaan heeft kunnen vaststellen dat er in 2014 structureel aan de verbetering van de communicatie is gewerkt. Het communicatiebeleid was daarmee gedurende 2014 voldoende onder de aandacht van het bestuur. Door het bestuur wordt nader gekeken naar een verdere aanpassing van de communicatiestrategie, mede gezien de nieuwe wetgeving in 2015.
- Het VO heeft kennisgenomen van het onderzoek naar mogelijke belangenverstrengeling binnen het bestuur en management. De uitkomst van dit onderzoek geeft ons geen aanleiding tot opmerkingen.
- De vergoedingen aan vermogensbeheerders zijn verlaagd door aanpassingen in de beleggingsportefeuille. Maar de vergoeding versus de gerealiseerde outperformance blijft een punt van aandacht.
- De deskundigheid van het bestuur is getest en goed bevonden. Door de voortdurende veranderende wet- en regelgeving blijft het op peil houden van deskundigheid bij zowel bestuur als VO een punt van aandacht. Ook de wijzigingen in de samenstelling van het bestuur benadrukken het belang hiervan.

Amstelveen, 25 juni 2015

Het Verantwoordingsorgaan Pensioenfonds Hagee Stichting,

Lex Coppoolse
Henk-Jan Koeman
Arno Vos

Uitkeringsgerechtigden, voorheen Technische Unie B.V.
Werknemers, Verkoop leider Hilversum, Technische Unie B.V.
Werkgever, Applicatie Architect, SNIS

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt de leden van het verantwoordingsorgaan voor het constructieve overleg en de inspanningen om tot haar oordeel te komen. Het bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen en opmerkingen van het Verantwoordingsorgaan.

Communicatie met de deelnemers blijft een belangrijk aandachtspunt voor het bestuur. In 2015 wordt samen met de werkgevers verder gewerkt aan verbeteringen in de communicatie.

Met betrekking tot het vermogensbeheer merkt het bestuur op dat een verlaging van de beheervergoedingen geen doel op zich is geweest voor de wijzigingen in de portefeuille. Diversificatie en verwacht rendement zijn de belangrijkste drijfveren.

Het Verantwoordingsorgaan merkt op dat de deskundigheid van de bestuursleden na een test als “goed” is beoordeeld. Ondanks deze beoordeling blijft het bestuur werken aan de deskundigheid en geschiktheid. In het kader daarvan wordt in 2015 een nadere invulling gegeven aan het opleidingsbeleid.

Het bestuur heeft de inbreng en het overleg met het Verantwoordingsorgaan positief gewaardeerd. Voor het komende jaar rekent het bestuur op voortzetting van de goede relatie en samenwerking met het Verantwoordingsorgaan.

Verslag van de visitatiecommissie

Met de invoering van de Pensioenwet zijn nadere eisen gesteld aan het interne toezicht bij pensioenfondsen. Met de inwerkingtreding van de Code Pensioenfondsen (1 januari 2014) als vervanging voor de in 2005 geïntroduceerde Principes voor goed pensioenfondsbestuur en de Wet versterking bestuur pensioenfondsen (per 1 juli 2014) zijn voornoemde eisen op een aantal aandachtsgebieden nog nadere aangescherpt, met name op het gebied van de governance van het Fonds. De naleving van de Code Pensioenfondsen maakt onderdeel uit van de visitatie.

Het intern toezicht heeft betrekking op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken bij pensioenfondsen. Een adequate risicobeheersing en een evenwichtige belangenafweging door het bestuur staan daarbij centraal.

Het interne toezicht door middel van een visitatie dient met de inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen vanaf 2014 jaarlijks plaats te vinden. Het bestuur van de Hagee Stichting Pensioenfonds (hierna: het Fonds) heeft daaraan invulling gegeven door aan VCHolland in de opdracht te verlenen tot de uitvoering van een visitatie. VCHolland heeft voor de uitvoering van jaarlijkse visitaties een aanpak ontwikkeld die voortborduurde op de bevindingen bij de uitvoering van de algehele visitatie die het Fonds in 2013 heeft laten uitvoeren eveneens door VCHolland. Daarbij wordt rekening gehouden met de invloed van externe en interne ontwikkelingen op het Fonds sinds de laatste algehele visitatie, de follow-up van de eerdere aanbevelingen en de Code Pensioenfondsen.

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat het bestuur op een zorgvuldige wijze de eerdere aanbevelingen bij de algehele visitatie heeft aangepakt. Een samenvatting van de aanbevelingen is in het jaarverslag 2013 opgenomen.

In algemene zin kwijt het bestuur zich op een zorgvuldige wijze en met een grote betrokkenheid van haar verantwoordelijkheden. Het Fonds voert een proactief beleid, waarbij snel wordt ingespeeld op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Daarbij wordt het verantwoordingsorgaan op actieve wijze betrokken. De visitatiecommissie beveelt wel aan de ABTN en de uitvoeringsovereenkomst op korte termijn aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden en regelgeving. Daarnaast beveelt de visitatiecommissie aan het functioneren van de actuarissen en de accountant periodiek te evalueren.

Binnen het Fonds is sprake van een adequate governancestructuur. De interne beheersstructuur bij het Fonds is in algemene zin goed op orde. Het bestuur is in control met betrekking tot de uitbestede werkzaamheden.

Het bestuur heeft, naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen, in overleg met de bij het Fonds betrokken partijen besloten, om het paritaire bestuursmodel te handhaven. Er is tevens een nadere analyse gemaakt van de toepasselijkheid van de normen in de Code Pensioenfondsen. De normen waaraan het Fonds (nog) niet wil of kan voldoen zijn op transparante wijze uitgelegd in het jaarverslag. Het verantwoordingsorgaan is voornemens een competentievisie te formuleren. De visitatiecommissie beveelt aan door te gaan met de inspanningen om zoveel mogelijk aan de code te voldoen. Bij de zelfevaluatie van het bestuur beveelt de visitatiecommissie aan externe ondersteuning te overwegen. In de verslagen van de bestuursvergaderingen zou expliciet aandacht moeten worden gegeven aan evenwichtige belangenafweging.

Op basis van de beschikbare informatie is de visitatiecommissie van oordeel dat het Fonds voldoet aan de te stellen eisen van deskundigheid/geschiktheid. Ten aanzien van het verantwoordingsorgaan beveelt de visitatiecommissie aan aandacht te schenken aan de deskundigheidsbevordering van het verantwoordingsorgaan.

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat het bestuur in control is met betrekking tot het vermogens-

en risicobeheer. De wijze van uitbesteding van het vermogensbeheer voldoet aan de daartoe gestelde (wettelijke) regels. Voor het risicobeheer binnen het Fonds is een goede beschrijving van de processen/procedures aanwezig. De visitatiecommissie doet daarbij nog een tweetal aanbevelingen:

De ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen goed volgen.

Aandacht blijven schenken aan de kosten van het vermogensbeheer alsmede de transactiekosten.

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat het bestuur op een actieve wijze ruime aandacht geeft aan de risico's van het Fonds.

Het communicatiebeleid van het Fonds is goed en de invulling daarvan eveneens. Wel zou volgens de visitatiecommissie in nieuwsbrieven aandacht moeten worden geschonken aan de risico's die de deelnemers op pensioengebied lopen. Verder zouden korte periodieke bijeenkomsten met de deelnemers de communicatie kunnen verbeteren

De visitatiecommissie

G. Euverman (voorzitter)

W. de Bruijn

H. Hanneman

Reactie van het bestuur.

Het bestuur is de visitatiecommissie erkentelijk voor haar inbreng in het jaarverslag. Het bestuur beschouwt de samenwerking met de visitatiecommissie als een waardevolle aanvulling om haar functioneren te verbeteren. De bevindingen van de commissie zullen in de komende periode in het bestuur worden besproken en waar mogelijk opgevolgd.

Het eerste halfjaar van 2015 zal geheel in het teken staan van de implementatie van het nieuw Financieel Toetsingskader. Een herziening van het Actuariële en Bedrijfstechnische Nota is in voorzien voor het eerste halfjaar.

Het bestuur evalueert haar functioneren periodiek. Tot op heden is dit intern gebeurd op basis van persoonlijke gesprekken. Voor de komende evaluatie zal het bestuur in overweging nemen een externe deskundige in te schakelen.

De evenwichtige belangenbehartiging is een punt waaraan het bestuur veel aandacht besteedt. De visitatiecommissie is van oordeel dat dit onvoldoende in de verslagen tot uitdrukking komt. Het bestuur zal daaraan extra aandacht besteden.

Het bestuur overlegt periodiek met het verantwoordingsorgaan. Dit betreft niet alleen een formeel overleg over de ontwikkelingen binnen het fonds maar ook bedoeld om met het verantwoordingsorgaan in algemene zin te overleggen over de ontwikkelingen op pensioengebied. Vanuit het fonds zal ook de opleidingsbehoefte tijdens deze overleggen ter sprake worden gebracht.

De aanbevelingen met betrekking tot het beleggingsbeleid worden besproken in de beleggingscommissie. Voor met name de aanbeveling ten aanzien van de transactiekosten is het bestuur zich ervan bewust dat zij hiervoor afhankelijk is van de vermogensbeheerders.

Het bestuur besteed veel aandacht aan de communicatie met de deelnemers en gepensioneerden. In samenwerking met de werkgever is in 2015 een onderzoek gestart naar de wijze waarop de interesse van de deelnemer in zijn (toekomstig) pensioen gewekt kan worden. In de uitwerking hiervan zal het bestuur zeker rekening houden met de suggesties van de visitatiecommissie.

Klachten- en geschillen

In 2014 heeft het bestuur geen klachten ontvangen.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2014

De balans is opgesteld na bestemming van het saldo van baten en lasten.

(x € 1.000,-)

	Ref.	31-12-2014	31-12-2013
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds			
Vastgoedbeleggingen		8.905	9.330
Aandelen		142.259	122.301
Vastrentende waarden		257.879	196.101
Overige beleggingen		-	12.847
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen		238	190
	1	409.281	340.769
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	2	13.125	-
Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen uit verzekering		1.011	715
Overige vorderingen		237	460
	3	1.248	1.175
Liquide middelen	4	3.829	4.400
Totaal activa		427.483	346.344
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves			
Wettelijke en statutaire reserves		62.080	42.159
Premiedepot		2.396	643
	5	64.476	42.802
Technische Voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen	6	362.435	302.750
Overige schulden en overlopende passiva	7	572	792
Totaal passiva		427.483	346.344
Dekkingsgraad nominaal		117,1%	113,9%
Reële dekkingsgraad		84,1%	79,3%

Staat van baten en lasten over 2014

(x € 1.000,-)

	Ref.	2014	2013
Baten			
Premiebijdragen	9	12.221	35.839
Premiebijdragen risico deelnemers	10	-	20
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	11	77.948	14.257
Beleggingsresultaten risico deelnemers	11	-	37
Overige baten	12	1.158	470
Totaal baten		91.327	50.623
Lasten			
Pensioenuitkeringen	13	10.112	9.940
Pensioenuitvoeringskosten	14	494	428
Toevoeging pensioenopbouw		8.676	9.475
Rentetoevoeging		1.120	2.656
Mutatie overdracht van rechten		1.187	3.128
Benodigd voor toeslagen		2.279	-
Opslag i.v.m. aanpassing overlevingskansen		-2.883	-
Overige mutaties		-1.119	316
Vrijval voor pensioenuitkeringen		-10.039	- 9.866
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten		-199	-193
Wijziging marktrente		60.663	- 9.638
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen	15	59.685	-4.122
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	16	-	-1.504
Saldo overdrachten van rechten	17	-1.226	-2.998
Overige lasten	18	588	597
Totaal lasten		69.653	2.341
Totaal Saldo van baten en lasten		21.674	48.282

Bestemming van het saldo van baten en lasten:

<i>Wettelijke en statutaire reserves</i>	19.921	47.639
<i>Premiedepot</i>	1.753	643
	21.674	48.282

Kasstroomoverzicht

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	12.226	35.925
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	1.427	3.330
Betaalde pensioenuitkeringen	-10.112	-9.916
Betaald in verband met overdracht van rechten	-208	- 322
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-468	- 432
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	871	240
Betaalde premies herverzekering	-596	- 605
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	3.140	28.220
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	49.679	21.573
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	3.535	2.178
Aankopen beleggingen	-57.020	-48.929
Betaalde kosten van vermogensbeheer	144	21
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-3.662	-25.157
Mutatie liquide middelen	-522	3.063
liquide middelen onder beleggingen	190	345
liquide middelen	4.400	1.182
Totaal liquide middelen per 1 januari	4.590	1.527
Mutatie liquide middelen onder beleggingen	48	- 155
Mutatie liquide middelen	-570	3.218
Totaal mutatie liquide middelen	-522	3.063
liquide middelen onder beleggingen	238	190
liquide middelen	3.829	4.400
Totaal liquide middelen per 31 december	4.068	4.590

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Algemene toelichting

Activiteiten

Het doel van Hagee Stichting is het verlenen van pensioen aanspraken en het verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de aangesloten werkgevers, Technische Unie B.V., Sonepar Nederland Information Services B.V. en Otra N.V.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Presentatiewijziging

Het premiedepot betreft een bestemmingsreserve welk alleen kan worden gebruikt voor aanvulling van de pensioenopbouw van actieve deelnemers. Onttrekkingen vinden plaats als de kostendekkende premie ontoereikend is voor de financiering van de pensioenopbouw. Als de ontvangen premie hoger is dan de kostendekkende premie wordt het verschil toegevoegd aan het depot.

De middelen van het depot worden niet separaat belegd maar maken deel uit van het belegd vermogen.

In het verslag van 2013 is de dotatie aan het premiedepot direct ten laste gekomen van de ontvangen premie respectievelijk het rendement op de beleggingen. In het verslag over 2014 wordt de dotatie verantwoord vanuit het resultaat van het fonds. Waar nodig zijn de vergelijkende cijfers van 2013 aangepast.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in (eenheden van 1.000) euro's.

Beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen

opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Schattingwijziging

Voor het vaststellen van de Technische Voorzieningen per 31 december 2014 heeft het bestuur de Prognosetafel AG 2014 en de Towers Watson ervaringssterfte 2014 gehanteerd. Door de overgang op de Prognosetafel 2014 en ervaringssterfte 2014 hanteert het pensioenfonds de meest recente verzekeringstechnische grondslagen en de voorzienbare trend in overlevingskansen. De invloed van deze wijzigingen op de technische voorzieningen en de kostendekkende premie kan als volgt worden toegelicht:

	Effect op de technische voorziening
Overlevingstafel:	-0,3%
Ervaringssterfte	-0,6%
Totaal	-0,9%

Opname van actief, verplichting, bate of last.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Het fonds belegt alleen in participaties van beleggingsinstellingen waarbij geen sprake is van objectief vast te stellen frequente marktnoteringen. Derhalve vindt waardering van de beleggingen plaats op basis van waarderingsmodellen en –technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming en kunnen niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van de verscheidenheid en gradaties in waarderingsmethoden dienen de beleggingen te worden

ingedeeld naar drie verschillende waarderingsniveaus:

Niveau 1: de waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om waardeinstijgingen te realiseren. Deze beleggingen betreffen participaties in vastgoedfondsen. Bij aanvang van de belegging wordt de waardering gebaseerd op de verkrijgingsprijs inclusief de transactiekosten. Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op reële waarde zijnde de marktwaarde. Marktwaarde wordt onder meer gebaseerd op beschikbare marktgegevens. Waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde vastgoedbeleggingen worden verwerkt in de staat van baten en lasten. Op vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Aandelen

Het fonds belegt alleen in participaties van beleggingsinstellingen. De waardering van de participaties wordt afgeleid van de beurswaarde per balansdatum van de onderliggende beursgenoteerde aandelen. Deze participaties worden bij de indeling naar waarderingsniveaus ingedeeld als niveau 2.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden betreffen participaties in beleggingsinstellingen welke zijn gewaardeerd op marktwaarde van de onderliggende beursgenoteerde stukken. Het waarderingsniveau van deze beleggingen kan worden geclassificeerd als niveau 2. De marktwaarde is de fondsnotering per balansdatum.

Waardering van hypothecaire leningen vindt plaats op basis van kostprijs minus de aflossingen.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

In de portefeuille vastrentende waarden zijn derivaten begrepen ten behoeve van de afdekking van het renterisico. Deze derivaten betreffen interest rate swaps welke worden gewaardeerd op de contante waarde van de verwachte kasstromen, onder aftrek van de op balansdatum verdiende respectievelijk verschuldigde interest. Het pensioenfonds handelt niet zelf in derivaten.

Overige beleggingen

De overige beleggingen betreft een belegging in een hedge fund. Het hedge fund is een "fund of funds" dat het vermogen belegt bij een groot aantal andere hedge funds met verschillende beleggingsstijlen. Het hedge fund wordt gewaardeerd op marktwaarde of, als deze niet beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen

die kas en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Zij worden onderscheiden van Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico van deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen uit hoofde van beleggingen worden opgenomen tegen de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. Het jaarresultaat zal, na de mutatie van het premiedepot, toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 BW en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Het premiedepot is een reserve die wordt gevormd uit het verschil tussen de kostendekkende premie en de feitelijke premie. Het premiedepot is een reserve die niet meegenomen wordt in de berekening van de dekkingsgraad.

Door het pensioenfonds is besloten geen herwaarderingsreserve (conform artikel 2:390 lid 1 BW) op te nemen omdat dit op grond van artikel 146 van de Pensioenwet niet verplicht is voor pensioenfondsen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (VPV) wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur per 31 december 2014 zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt. In deze rentetermijnstructuur is voor de looptijden vanaf 20 jaar gebruik gemaakt van de zogenaamde UFR-methode. Voorts is de rentetermijnstructuur vastgesteld op basis van het gemiddelde van alle handelsdagen in de laatste 3 maanden van 2014.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten

zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De VPV is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde markttrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, rekening houdend met de verschillende looptijden van de uitkeringen. Per 31 december 2014 is de rentetermijnstructuur gebaseerd op het driemaandgemiddelde van alle handelsdagen in de periode van 1 oktober 2014 tot en met 31 december 2014. Tevens is rekening gehouden met een ultimate forward rate methodiek. Bij deze methodiek convergeren rentes met looptijden vanaf 20 jaar naar een niveau van 4,2%.
- Overlevingstafels, te weten de AG-Prognosetafel 2014 inclusief Towers Watson ervaringssterfte (In 2013: de AG-Prognosetafel 2012-2062 inclusief Towers Watson ervaringssterfte).
- Hantering van voorwaardelijke toeslagverlening van de pensioenverplichtingen. Het pensioenfonds streeft naar toeslagverlening voor de actieve deelnemers op basis van de "loonindex". Het maximum van het pensioensalaris is mede afhankelijk gesteld van de loonindex als gedefinieerd in de pensioenreglementen. Het pensioensalaris van vervroegd uitgetreden en arbeidsongeschikten wordt eveneens aangepast aan de hand van die loonindex. Daarbij wordt voor bepaling van de pensioengrondslag de laatst geldende franchise gehanteerd. Voor de inactieve deelnemers is sprake van hantering van de prijsindex als gedefinieerd in de pensioenreglementen. De onvoorwaardelijke toeslagen voor de WAO-hiaatregeling zijn wel in de technische voorzieningen opgenomen.
- Voor iedere deelnemer wordt ongeacht de burgerlijke staat een voorziening pensioenverplichting ter zake van het partnerpensioen aangehouden.
- Kostenopslag ter grootte van 2 % van de VPV in verband toekomstige administratie- en excassokosten.
- Er is sprake van voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Voor volledig en duurzame arbeidsongeschikten is sprake van vrijstelling van premiebetaling. Voor de overige arbeidsongeschikten geldt de normale pensioenpremie.

Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

Dit betreft de verplichtingen uit hoofde van de beschikbare-premieregeling (bijspaarregeling) voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. Het door de vrijwillige bijdragen opgebouwde kapitaal wordt jaarlijks verhoogd op basis van het beleggingsrendement van de stichting en zal bij aanwending voor de inkoop van de aanspraken in de pensioenregeling ten minste gelijk zijn aan de gestorte bijdragen.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan hen in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden kosten die verband houden met het beheer van het vermogen verrekend met de desbetreffende vermogensbeheerders.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies en valutaverschillen.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds. Mutaties kunnen onder andere voortvloeien uit de pensioenopbouw, rentetoevoegingen en indexatie, wijziging marktrente, wijzigingen uit hoofde van overdracht rechten, onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten.

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging en indexatie

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (berekend op basis van de UFR methodiek) van interbancaire swaps primo boekjaar. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

De toeslag voor indexatie wordt pas in de staat van baten en lasten opgenomen nadat een bestuursbesluit is genomen

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Uitkeringen en kosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging marktrente en overige grondslagen

Het effect van de aanpassing van de marktconforme rekenrente en overige actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslaggevingsperiode in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Overige baten en lasten in de actuariële sfeer worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Toelichting op de balans per 31 december 2014

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

De volgende tabel geeft het verloop van de beleggingen weer.

(x € 1.000,-)

	Vastgoed - beleggingen	Aandelen	Vastrentende - waarden	Overige beleggingen	Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	Totaal
2014						
Beginwaarde	9.330	122.301	196.100	12.847	190	340.768
Aankopen	-	51.923	5.097	-	-	57.020
Verkopen	-	-50.941	-10	-13.125	-	-64.076
Waardeontwikkeling	-425	18.976	56.692	278	-	75.521
Overige mutaties	-	-	-	-	48	48
Eindwaarde	8.905	142.259	257.879	-	238	409.281
2013						
Beginwaarde	9.722	89.193	190.573	11.625	347	301.460
Aankopen	-	16.513	32.416	-	-	48.929
Verkopen	-	-	-21.573	-	-	-21.573
Waardeontwikkeling	-392	16.595	-5.316	1.222	-	12.109
Overige mutaties	-	-	-	-	-157	-157
Eindwaarde	9.330	122.301	196.100	12.847	190	340.768

Specificatie van beleggingen:

(x € 1.000,-)

Vastgoedbeleggingen	2014	2013
Niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsfondsen:		
CBRE Retail Fund	4.315	4.701
Retail Fund for Developments	17	17
CBRE Residential Fund	4.569	4.608
Residential Fund for Developments	4	4
Stand per 31 december	8.905	9.330

(x € 1.000,-)

Aandelen	2014	2013
Niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen:		
Aberdeen Asset Management Plc.	-	7.504
Trilogy Global Advisors	-	7.142
BlackRock Investments	11.201	2.274
Legg Mason	8.679	-
MFS	39.468	66.504
Veritas	47.259	38.859
State Street Global Advisors	35.634	-
Overige	18	18
Stand per 31 december	142.259	122.301

(x € 1.000,-)

Vastrentende waarden	2014	2013
Hypothecaire leningen	46	56
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen:		
ING Investment Management	137.559	91.637
BlackRock Investments	120.274	104.408
Stand per 31 december	257.879	196.101

(x € 1.000,-)

Overige beleggingen	2014	2013
Niet-beursgenoteerde Hedgefondsen:		
J.P. Morgan Asset Management	-	12.847
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	238	190
Stand per 31 december	238	13.037

De belegging in het fund of hedge funds is met ingang van 31 december 2014 geliquideerd. De vordering op de vermogensbeheerder is opgenomen onder de vorderingen uit hoofde van beleggingen.

Er zijn geen beleggingen in de premiebijdragende ondernemingen. Het is twee vermogensbeheerders toegestaan gebruik te maken van security lending. Ultimo 2014 was de waarde van de uitgeleende beleggingen nihil. Het fonds maakt middels de beleggingen bij ING gebruik van derivaten om het renterisico af te dekken. De waarde van deze derivaten bedroeg per ultimo € 6,8 miljoen.

2. Vorderingen uit hoofde van beleggingen

	2014	2013
Niet-beursgenoteerde Hedgefondsen:		
J.P. Morgan Asset Management	13.125	-
Stand per 31 december	13.125	-

Per 31 december 2014 is het belang in het hedge fund van J.P. Morgan verkocht. Hierdoor is een vordering op de vermogensbeheerder ontstaan. De vordering is medio februari 2015 afgewikkeld.

3. Vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Te vorderen interest	25	25
Te vorderen dividendbelasting	62	64
Vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten	33	264
Vorderingen op vermogensbeheerders	115	100
Vorderingen uit herverzekeringen	1.011	715
Vorderingen op sponsors	2	7
Stand per 31 december	1.248	1.175

De post vorderingen uit herverzekeringen heeft betrekking op een verwachte winstuitkering. Deze vordering wordt 2 jaar na afloop van het contract afgewikkeld. Alle overige vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

De reële waarde benadert de boekwaarde van de vorderingen.

Vorderingen op sponsors zijn onderdeel van andere activa. Een specificatie hiervan luidt als volgt:

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Technische Unie B.V.	-	3
Otra N.V.	2	-
Sonepar Nederland Information Services B.V.	-	4
Stand per 31 december	2	7

Het saldo bestond in voorgaande jaren hoofdzakelijk uit premies voor de vrijwillige bijspaarregeling. De daling van het saldo kan voor het grootste deel worden toegeschreven aan het vervallen van deze regeling.

4. Liquide middelen

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Liquide middelen	3.829	4.400
Stand per 31 december	3.829	4.400

De liquide middelen staan vrij ter beschikking. Daarnaast heeft het fonds een kredietfaciliteit van € 5 miljoen afgesloten bij Otrá N.V. Deze faciliteit heeft tot doel om bij transacties een eventueel verschil tussen aan- en verkoopdag te overbruggen.

5. Stichtingskapitaal en reserves

De wettelijke en statutaire reserves zijn voor het eerst in een aantal jaren positief. In formele zin is het korte termijn herstelplan per 31 december 2013 beëindigd. Zolang er nog sprake is van een reservetekort duurt het lange termijnherstelplan voort.

Wettelijke en statutaire reserves:

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Stand per 31 december vorig verslagjaar	42.159	- 5.480
Bestemming saldo van baten en lasten	19.921	47.639
Stand per 31 december verslagjaar	62.080	42.159

Premiedepot

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Stand per 31 december vorig verslagjaar	643	-
Bestemming saldo van baten en lasten:		
Dotatie vanuit resultaat op premie	1.442	631
Dotatie vanuit beleggingsrendement	311	12
Totaal	2.396	643

De CDC regeling kent een vaste premie voor een periode van 5 jaar. Indien de premie hoger is dan de kostendeckende premie wordt het meerdere toegevoegd aan het premiedepot. Als de premie lager is dan benodigd wordt het depot aangewend ter financiering van de pensioenopbouw. De maximale omvang van het depot bedraagt € 10,0 miljoen. Het depot is een bestemmingreserve en wordt derhalve niet meegenomen in de berekening van de reservepositie.

Het aanwezige vermogen ten opzichte van de wettelijke vereisten kan als volgt worden geïllustreerd:

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Minimaal vereist eigen vermogen	15.222	12.716
Vereist eigen vermogen	56.114	50.134
Aanwezig eigen vermogen	62.080	42.159
Reservepositie	5.966	-7.975

Het aanwezige vermogen is hoger dan het vereiste vermogen, daarmee is er per 31 december 2014 geen sprake reservetekort.

Solvabiliteit en dekking

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	15.222	12.716
Vereist eigen vermogen (excl. MVEV)	40.892	37.418
Stand per 31 december	56.114	50.134

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikend. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen en de verplichtingen van het fonds. De nominale dekkingsgraad en de samenstelling, kan als volgt worden geïllustreerd.

Nominale dekkingsgraad

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Pensioenvermogen	424.515	344.909
Voorziening pensioenverplichtingen	362.435	302.750
Dekkingsgraad	117,1%	113,9%

De reële dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen en de volledig voor prijsinflatie geïndexeerde verplichtingen. Het onderstaande overzicht illustreert de reële dekkingsgraad.

Reële dekkingsgraad

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Pensioenvermogen	424.515	344.909
Voor prijsinflatie geïndexeerde voorziening	504.619	435.109
Dekkingsgraad	84,1%	79,3%

De dekkingsgraad in de bovenstaande tabellen is berekend zonder rekening te houden met het premiedepot.

Herstelplan

Omdat het pensioenfonds eind 2008 een dekkingstekort had, is door het bestuur van het pensioenfonds een

herstelplan opgesteld. In maart 2009 is het herstelplan vastgesteld door het bestuur. De hersteltermijn voor de opheffing van het dekkingstekort bedraagt 5 jaar en de hersteltermijn voor de opheffing van het reservetekort bedraagt 15 jaar. Hagee Stichting heeft in acht genomen dat jaarlijks direct sprake kan zijn van het inzetten van extra maatregelen. Eind 2014 is er geen sprake van een reservetekort. De dekkingsgraad is hoger dan volgens het ingediende herstelplan.

In het originele herstelplan is gebruik gemaakt van de volgende sturingsmiddelen:

- Per 1 januari 2009 (en opvolgende jaren) worden geen toeslagen toegekend aan actieve en inactieve deelnemers. Dit is in overeenstemming met het geformuleerde toeslagbeleid zoals opgenomen in de ABTN van het fonds. In overeenstemming met dit beleid en het geschatte verloop van de dekkingsgraad, zal er de komende jaren (vrijwel) geen sprake kunnen zijn van toeslagverlening.
- Gedurende de herstelperiode zal een premie worden gehanteerd van 25,5% van de pensioengrondslagsom, inclusief een herstelpremie van 2,5%-punt. Deze verhoogde doorsneepremie is naar verwachting kostendekkend.
- Het strategische beleggingsbeleid wordt vooralsnog niet aangepast.
- Het pensioenfonds streeft ernaar om de pensioenuitkeringen, de opgebouwde pensioenaanspraken of de reguliere pensioenopbouw niet te korten.

Per 31 december 2014 bedraagt de dekkingsgraad van Hagee Stichting 117,1% dit is ruim boven de dekkingsgraad volgens het geëvalueerde herstelplan (104,2%).

De Nederlandsche Bank heeft met haar brief van 15 mei 2012 verklaard niet akkoord te gaan met de evaluatie van het herstelplan om reden dat het onderdeel kosten in de technische voorzieningen te laag zou zijn vastgesteld.

In de technische voorzieningen is een deel opgenomen voor uitvoeringskosten. Indien het fonds de uitvoeringskosten zelfstandig zou moeten dragen zou deze voorziening onvoldoende zijn. Dit risico treedt op als de uitvoeringsovereenkomst wordt opgezegd en de uitvoering van de regeling zelfstandig voortgezet moet worden. Het bestuur heeft dit eerder onderkend en heeft in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota het voornemen opgenomen om in geval van het opzeggen van de uitvoeringsovereenkomst, de regeling onder te brengen bij een verzekeringsmaatschappij in welk geval de uitvoeringskosten wel als voldoende gekwalificeerd kunnen worden. Als reactie op de afwijzing van de evaluatie van het herstelplan is De Nederlandse Bank van dit voornemen in kennis gesteld. De Nederlandsche Bank heeft niet aangegeven het standpunt van het bestuur niet te respecteren.

6. Voorziening pensioenverplichtingen

De technische voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	173.561	137.304
Gewezen deelnemers	35.448	26.630
Pensioengerechtigden	153.389	138.816
Herverzekering Voorziening WIA excedent	37	-
Stand per 31 december	362.435	302.750

De mutatie van € 59,7 miljoen wordt voor het grootste deel veroorzaakt door een wijziging in de marktrente. Het rente effect op de voorziening is € 60,7 miljoen. Een specificatie van de mutatie van de voorziening wordt vermeld bij toelichting op de staat van baten en lasten.

Arbeidsongeschikten hebben onder voorwaarden recht op een WIA excedent uitkering. Het fonds heeft hiervoor een verzekering afgesloten. De uitkering die het fonds van de verzekeraar ontvangt wordt via de werkgever betaald aan de betreffende deelnemer. Met ingang van het verslag over 2014 wordt deze verplichting opgenomen in de balans. De vordering van het fonds op de verzekeraar is opgenomen onder de vorderingen.

Voorziening voor kosten

In de technische voorzieningen is een deel opgenomen voor uitvoeringskosten. Indien het fonds de uitvoeringskosten zelfstandig zou moeten dragen zou deze voorziening onvoldoende zijn. Dit risico treedt op als de uitvoeringsovereenkomst wordt opgezegd en de uitvoering van de regeling zelfstandig voortgezet moet worden. Het bestuur heeft dit eerder onderkend en het voornemen om in geval van het opzeggen van de uitvoeringsovereenkomst de regeling onder te brengen bij een verzekeringsmaatschappij in welk geval de uitvoeringskosten als voldoende gekwalificeerd kunnen worden. Dit voornemen is ook in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota vastgelegd. Het uitgangspunt met betrekking tot de kosten is ook opgenomen in het herstelplan 2009 en de evaluaties daarvan.

Pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 2% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 12 maal het op 1 januari van ieder jaar geldende vaste maandsalaris vermeerderd met vakantietoeslag en de eventuele vaste toeslagen, verminderd met een franchise. Het maximum jaarsalaris dat voor berekening van de pensioengrondslag in aanmerking wordt genomen bedroeg in 2014 € 52.976; in 2014 bedroeg de franchise € 16.000. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Deelname aan de pensioenregeling is mogelijk vanaf 21 jaar. Jaarlijks beslist het bestuur over de pensioenopbouw en de mate waarin toeslagen op de opgebouwde aanspraken worden toegekend. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet wordt de pensioenregeling gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Prepensioenregeling

Voor een (beperkte) statische groep van medewerkers van aangesloten werkgevers bestaat nog een prepensioenregeling. Dit is een uitkeringsovereenkomst op basis van eindloon.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomstige toeslagen te kunnen toekennen. De toeslagen worden derhalve gefinancierd uit de groei van het vermogen ten opzichte van de verplichtingen, overeenkomend met variant D.1 uit de toeslagenmatrix (zoals opgenomen in de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met de invulling van het begrip consistentie en aanpassing van de toeslagenmatrix).

Met betrekking tot de mate van de feitelijke toekenning hanteert het bestuur de onderstaande beleidsstaffel als leidraad. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur andere relevante economische omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw nemen.

De inhoud van de beleidsstaffel luidt als volgt:

- Indien het totale pensioenvermogen groter is dan de nominale Technische Voorziening (exclusief de Voorziening Vrijwillige Bijspaarregeling) vermeerderd met het vereist eigen vermogen kan een volledige toeslag worden toegekend; de toeslag wordt evenwel beperkt ingeval door het verlenen van deze toeslag een situatie van reservetekort ontstaat.
- Indien het totale pensioenvermogen kleiner is dan het minimaal vereist eigen vermogen (2012: 104,2%) van de nominale Technische Voorziening (exclusief de Voorziening Vrijwillige Bijspaarregeling), wordt er geen toeslag verleend.
- Voor tussenliggende waarden van het pensioenvermogen wordt de mate van toeslag pro rata vastgesteld, met dien verstande dat – als gevolg van de toekenning van indexaties – geen situatie van onderdekking ontstaat.
- Indien het totale pensioenvermogen groter is dan het vereist eigen vermogen plus 10%-punt, kan het bestuur besluiten tot het alsnog geheel of gedeeltelijk toekennen van in het verleden niet verleende toeslagen (inhaaltoeslag).

Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd eerst plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit. De besluitvorming over de hoogte van de feitelijke toeslagverlening per 1 januari (opvolgend aan het einde van het kalenderjaar) vindt plaats in de laatste bestuursvergadering voorafgaand aan het einde van het kalenderjaar. Op basis van de uitkomsten van de beleidsstaffel, wordt door het bestuur – nadat alle overige relevante omstandigheden in ogenschouw zijn genomen – een besluit genomen over de mate van toeslagverlening. Hierbij kijkt het bestuur onder andere naar het verloop van de dekkingsgraad gedurende het jaar en wordt tevens rekening gehouden met de economische vooruitzichten voor de aankomende korte termijn. Bovendien wordt er rekening gehouden met de (absolute) hoogte van de procentuele loon- dan wel prijsstijging in dat jaar.

In lijn met de toeslagenmatrix is het (voorwaardelijke) toeslagbeleid vastgelegd in het pensioenreglement. Met betrekking tot de communicatie aan de deelnemers zal het pensioenfonds in alle communicatie-uitingen ten aanzien van de rechten van deelnemers de voorgeschreven formuleringen hanteren met betrekking tot de inhoud van de pensioenregeling respectievelijk over de toekenning van toeslagen.

7. Overige schulden en overlopende passiva

De overige passiva worden gevormd door de volgende onderdelen:

	2014	2013
Waardeoverdrachten	33	263
Pensioenuitkeringen	5	8
Crediteuren	76	38
Loonheffing/premie zvw	213	216
Advieskosten vermogensbeheer	233	254
Overige schulden overlopende passiva	12	13
Stand per 31 december	572	792

Behalve de post waardeoverdrachten hebben alle schulden een resterende looptijd van korter dan één jaar. De post loonheffing en premie zorgverzekeringswet heeft betrekking op de ingehouden loonheffing en premie over de maand december. In januari is dit bedrag afgedragen.

De post advieskosten vermogensbeheer heeft betrekking op te betalen performance gerelateerde fee van de beleggingsadviseur.

8. Risicobeheer

Beleggingsrisico's

Het beleggingsbeleid wordt vastgesteld met behulp van de resultaten van een Asset & Liability Management studie. In deze studie wordt voor het fonds naar een optimale mix gezocht van rendement, risico en zekerheid. Deze studie heeft geleid tot een beleggingsmix van 40% zakelijke waarden en 60% vastrentende waarden.

Naast de ALM-studie wordt jaarlijks een "riskbudgettingstudy" uitgevoerd. In de riskbudgettingstudy wordt het risicoprofiel van het fonds, uitgedrukt in een tracking error, gemeten. Het risicoprofiel kan voor het bestuur aanleiding zijn de beleggingsmix aan te passen. In 2014 is het beleggingsbeleid ongewijzigd gebleven.

De gevolgen van de invoering van het nFTK voor het beleggingsbeleid worden in kaart gebracht middels een update van de ALM studie uit 2013.

Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de waarde van de aandelen in zakelijke waarden verandert door wijzigingen in de marktprijzen. Het fonds brengt het risico terug tot aanvaardbare waarden door te beleggen in verschillende categorieën en spreiding over verschillende regio's.

De regiospreiding kan als volgt worden toegelicht:

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Europa ex- United Kingdom	27.578	27.024
United Kingdom	12.737	13.556
Emerging Markets	22.924	20.964
Pacific	4.486	4.139
World (developed)	69.988	50.536
Overigen	4.546	6.082
Totaal	142.259	122.301

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de verplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktrente.

Omdat de verplichtingen een langere looptijd hebben dan de vastrentende waarden is de gevoeligheid voor wijzigingen van de marktrente niet gelijk voor de vastrentende waarden en de verplichtingen. Om het effect van dit risico te beperken heeft het bestuur het renterisico voor ongeveer 60% van de verplichtingen afgedekt door te beleggen in het ING Long Duration Fund. Wijzigingen in de rente hebben hierdoor nog voor het ongedekte deel van 40% van de verplichtingen effect op de dekkingsgraad. De gevoeligheid wordt "duration" genoemd. Het verschil in de rentegevoeligheid kan als volgt worden geïllustreerd:

	2014	2013
Duration verplichtingen	17,3	16,5
Duration vastrentende waarden	17,5	16,9

Door het afdekken van het renterisico is de rentegevoeligheid van verplichtingen en vastrentende waarden

vrijwel gelijk aan elkaar geworden. Een wijziging in de rente heeft tot gevolg dat beide elementen in dezelfde richting bewegen. Doordat de basis voor de berekening verschilt in grootte is het effect op de dekkinggraad niet neutraal.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs omgezet kunnen worden in liquide middelen, waardoor het fonds niet aan de korte termijn verplichtingen kan voldoen. Het liquiditeitsrisico van het fonds is beperkt, het premievolume overtreft de liquiditeitsbehoefte voor de uitkeringen. Dit risico is verder beperkt door alleen te beleggen in fondsen die vrijwel dagelijks opvraagbaar zijn. Alleen voor de beleggingen in vastgoed geldt dat deze niet op korte termijn liquide zijn te maken.

Inflatierisico

Het fonds streeft ernaar om de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenen jaarlijks te indexeren ten einde welvaartsvast respectievelijk waardevast te blijven. Het vermogen van het fonds zou daarom beschermd moeten worden tegen geldontwaarding. Voor het afdekken van het inflatierisico heeft het bestuur geen specifieke maatregelen getroffen.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds potentiële vorderingen heeft. Hierbij kan gedacht worden aan partijen die obligatieleningen uitgeven.

Het bestuur beperkt dit risico door in de mandaten voor de vermogensbeheerders op te nemen dat hoofdzakelijk in hoogwaardige bedrijven en overheden mag worden belegd.

In de onderstaande tabel wordt een uitsplitsing gegeven van de obligatieportefeuille naar risicocategorie.

(x € 1.000,-)

	2014		2013	
	€	%	€	%
AAA	67.324	26,1%	58.055	29,6%
AA	46.857	18,2%	34.255	17,5%
A	25.386	9,8%	22.369	11,4%
BBB	94.981	36,8%	63.914	32,6%
Lager dan BBB	4.264	1,7%	3.565	1,8%
Zonder risicocategorie	19.067	7,4%	13.943	7,1%
Totale waarde van de portefeuille	257.879	100,0%	196.101	100,0%

Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat het kredietrisico in 2014 groter is geworden. Een van de oorzaken hiervan is dat de vermogensbeheerders in 2014 meer risico nemen om rendement te kunnen behalen. Het bestuur heeft besloten het beleggingsbeleid hiervoor niet aan te passen. Een mogelijke aanpassing van het beleid zou ten koste gaan van het beleggingsrendement.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt onder andere plaats doordat het bestuur van Hagee Stichting beleggingsmandaten verleent aan de externe partners met wie wordt samengewerkt op het gebied van beleggingen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds uitsluitend belegd bij partijen waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Dit functioneren wordt door het bestuur actief gecontroleerd aan

de hand van de daartoe beschikbare rapportages. Hiervan zijn de maandelijkse rapportages van elke vermogensbeheerder een voorbeeld. Daarnaast worden ook de periodieke SSAE 16/ ISAE 3402-rapportages geanalyseerd op een aantal specifieke punten.

Valutarisico

Voor beleggingen in vreemde valuta loopt het fonds het risico dat de waarde van de beleggingen wijzigt door veranderingen in de valutakoersen. Dit risico wordt beperkt door in de Eurozone te beleggen en deels door beleggen in fondsen inclusief een valuta afdekking. Het fonds loopt valuta risico voor zover het belegt in fondsen zonder valuta afdekking.

Het volgende overzicht illustreert de exposure in vreemde valuta zonder valuta afdekking:

(x € 1.000,-)

	2014		2013	
	€	% van het totale vermogen	€	% van het totale vermogen
Aandelen	116.410	27,6%	105.263	30,9%
Obligaties	15.320	3,6%	9.887	2,9%
Overige beleggingen	11.157	2,6%	11.115	3,3%
	142.887	33,8%	126.265	37,1%

Een deel van het valutarisico is door de vermogensbeheerders afgedekt middels valuta hedges. Er resteert een exposure naar vreemde valuta van € 106 miljoen (25% van het beheerd vermogen; 2013: € 75 miljoen 22% van het beheerd vermogen) als de hedges in aanmerking worden genomen.

Actuariële risico's

Het fonds doet voornamelijk uitkeringen bij leven en na overlijden. Het is van belang dat de kans en duur van de uitkeringen correct worden ingeschat. Het belangrijkste risico is de ontwikkeling van de levensverwachting van de verzekerden. Door de toenemende levensverwachting stijgen de voorzieningen. Door toepassing met de meest recente prognosetafels en ervaringssterfte is het langlevensrisico verdisconteerd in de technische voorzieningen. Het kortleven risico houdt in dat het fonds een partnerpensioen moet toekennen waarvoor nog onvoldoende voorzieningen heeft opgebouwd. Dit risico wordt beperkt door herverzekering.

Lang leven risico

Het bestuur houdt rekening met de wetenschap dat mensen een steeds hogere levensverwachting hebben. Om de levenskansen van de groep verzekerden juist in te schatten, wordt gebruik gemaakt van prognosetafel van het Actuariële Genootschap 2014. Verder wordt er bij de gehanteerde levensverwachting vanuit gegaan dat de werkende populatie langer zal leven dan de gemiddelde bevolking van Nederland. De gehanteerde levenskansen worden ook gecorrigeerd voor de zogenoemde Towers Watson 2014 ervaringssterfte. Het bestuur houdt op deze manier rekening met de constatering dat de deelnemers gemiddeld steeds ouder worden, waardoor gedurende een langere periode pensioen uitgekeerd zal moeten worden.

Kort leven risico

Het overlijdensrisico van de actieve deelnemers is overgedragen aan een verzekeraar door een volledige herverzekering.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt beheerd door het aanstellen van professionele uitvoeringsorganisaties met voldoende gekwalificeerde medewerkers en adequate functiescheiding binnen de uitvoeringsorganisaties.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds gaat in overeenstemming met het beleggingsbeleid zoals vastgelegd in de ABTN geen leningen aan met een langlopend karakter.

Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

De stichting heeft een vordering op een bestuurder uit hoofde van een hypothecaire lening onder marktconforme voorwaarden. Deze komt tot uitdrukking in de post vastrentende waarden. Er bestaan geen schulden aan (voormalig) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

De stichting heeft geen eigen personeel in dienst. De stichting heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De werkgever draagt grotendeels de pensioenuitvoerings- en administratiekosten die in 2014 zijn gemaakt, met name de kosten voor salarissen en huisvesting van het pensioenbureau.

Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Premiebijdragen

De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 31,6% van de pensioengrondslag. In absolute zin gelden de bedragen zoals weergegeven in het volgende overzicht. In verslagjaar bedroeg het werknemersaandeel in de premie 12,6% en het werkgeversdeel 19,0%.

De premie kan als volgt worden toegelicht:

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Werkgeversdeel	7.279	7.700
Extra premiebijdrage werkgever	-	23.500
Werknemersdeel	4.829	4.551
WIA excedent premie (werkgeversbijdrage)	95	85
Bijdrage FVP	18	3
Totaal	12.221	35.839

De premie voor de WIA-excedentregeling wordt gedragen door de werkgever.

De gedempte kostendekkende en zuivere kostendekkende premies zijn volgens artikel 130 van de Pensioenwet als volgt:

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Gedempte kostendekkende premie	10.779	11.514
Zuivere kostendekkende premie	10.502	11.448
Feitelijke premie	12.221	35.839

De gedempte kostendekkende premie is volgens de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota berekend op basis van de rentetermijnstructuur van 1 oktober van het jaar voorafgaand aan het rapportagejaar. De zuivere kostendekkende premie is bepaald op basis van de rentetermijnstructuur van 1 januari van het rapportagejaar. De feitelijke premie wordt gevormd door de van de werkgever daadwerkelijk ontvangen premies in 2014. In 2014 is in het kader van het herstelplan geen extra premie gestort (2013: € 23,5 miljoen).

Bij het pensioenfonds is in 2014 sprake van een herstelplan. Er wordt door het pensioenfonds geen rekening gehouden met de vrijval van het vereist eigen vermogen over de pensioenuitkeringen bij bepaling van de kostendekkende premie. In 2014 zijn geen premiekortingen verleend. Voor een weergave van de inhoud van het herstelplan dat op 31 maart 2009 bij DNB is ingediend wordt verwezen naar de toelichting op het stichtingskapitaal en de reserves.

Het verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie wordt, via het resultaat toegevoegd aan het premiedepot. Het volgende overzicht illustreert de toevoeging aan het depot voor 2013:

(x € 1.000,-)

	Oude regeling voor 1 april 2013	Nieuwe regeling vanaf 1 april 2013	Totaal 2013
Gedempte kostendekkende premie	3.408	8.931	12.339
Zuivere kostendekkende premie	3.214	8.300	11.514
Dotatie premiedepot	N.v.t.	631	

De dotatie aan het premiedepot in 2014 wordt als volgt toegelicht:

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Gedempte kostendekkende premie	10.779	8.931
Feitelijke premie	12.221	8.300
Dotatie premiedepot	1.442	631

De gedempte kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Actuarieel benodigd	8.920	9.549
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.472	1.588
Opslag voor uitvoeringskosten	387	377
Totaal	10.779	11.514

De zuivere kostendekkende premie op basis van de feitelijke marktrente per 1 januari 2014 is gelijk aan € 10,5 miljoen en is als volgt samengesteld:

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Actuarieel benodigd	8.675	9.475
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.440	1.596
Opslag voor uitvoeringskosten	387	377
Totaal	10.502	11.448

10. Premiebijdragen risico deelnemers

De premiebijdragen risico deelnemers hebben betrekking op de in 2013 beëindigde bijspaarregeling.

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Werknemersdeel	-	20
Totaal	-	20

11. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

Het beleggingsresultaat dat in deze paragraaf is weergegeven (totaal € 77,9 miljoen) bestaat uit de afzonderlijke resultaten van de beleggingen die Hagee Stichting heeft en waarvan zij het beheer heeft uitbesteed aan diverse vermogensbeheerders. Een nadere specificatie van het bedrag ziet er als volgt uit:

(x € 1.000,-)

Type belegging	Kosten vermogens- beheer	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Totaal
2014				
Vastgoedbeleggingen	-	411	-425	-14
Aandelen	-	1	18.976	18.977
Vastrentende waarden	-	1.824	56.692	58.516
Overige beleggingen	-	25	278	303
Kosten vermogensbeheer	166	-	-	166
Totaal	166	2.261	75.521	77.948
2013				
Vastgoedbeleggingen	-	423	- 391	32
Aandelen	-	2	16.595	16.597
Vastrentende waarden	-	1.711	- 5.317	- 3.606
Overige beleggingen	-	28	1.222	1.250
Kosten vermogensbeheer	21	-	-	21
Totaal	21	2.164	12.109	14.294

Het beleggingsresultaat van de beleggingen met betrekking tot het premiedepot is opgenomen onder de beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds. Deze beleggingsresultaten worden als volgt toegelicht:

Type belegging	Kosten vermogens- beheer	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Totaal
2014	-	9	302	311
2013	-	-	12	12

De kosten voor het vermogensbeheer in het voorgaande overzicht hebben betrekking op het saldo van de advieskosten met betrekking tot de investeringen en de rebates die het fonds van de vermogensbeheerders ontvangt.

De kosten vermogensbeheer worden door de vermogensbeheerders op het rendement in mindering gebracht en zijn derhalve niet weergegeven in het overzicht.

12. Overige baten

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Uitkeringen uit hoofde van herverzekeringen	1.129	477
Overigen	29	-7
Totaal	1.158	470

De overige baten hebben betrekking op overlijdensuitkeringen die het fonds van de herverzekeraar heeft ontvangen.

13. Pensioenuitkeringen

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Ouderdoms- en prepensioen	8.035	7.801
Partner- en wezenpensioen	1.884	1.908
Arbeidsongeschiktheidspensioen	120	124
Overige uitkeringen	73	107
Totaal	10.112	9.940

De post overige uitkeringen betreft afkoop pensioenen die lager zijn dan de wettelijke afkoopgrens van € 458 in 2014 (2013: € 451).

14. Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Administratiekosten	115	126
Kosten certificering	22	33
Advieskosten	169	155
Controlekosten	42	41
Bestuurskosten	30	-
Kosten ALM studie	25	-
Overige kosten	91	73
Totaal	494	428

De advieskosten hebben betrekking op de kosten voor actuariel en juridisch advies. De controlekosten hebben betrekking op de accountantskosten.

In 2014 heeft het bestuur besloten aan die bestuursleden die niet in dienst zijn van de werkgever een vergoeding per bijgewoonde vergadering uit te keren. De vergoeding bedraagt € 102 per uur. De kosten voor deze vergoedingen bedroegen in 2014 € 12.000 en zijn begrepen in de bestuurskosten.

De kosten voor advies op het gebied van vermogensbeheer worden ten laste van het beleggingsrendement gebracht.

De honoraria van de onafhankelijke accountant zijn als volgt:

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Onderzoek naar de jaarrekening en verslagstaten	42	33
Fiscale adviesdiensten	23	13
Andere controle opdrachten	-	8
Totaal	65	54

De post fiscale adviesdiensten heeft betrekking op een onderzoek van PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. naar de Btw-positie van het fonds. Dit onderzoek wordt in 2014 voortgezet. Onder overige controle opdrachten zijn de controlewerkzaamheden ten behoeve van Stichting FVP opgenomen.

De kosten voor het pensioenbeheer omvatten onder andere de kosten van de pensioenadministratie, advies- en controlekosten. In de staat van baten en lasten wordt het totaal van deze kosten ad € 494 vermeld. Kosten van het pensioenbureau en bestuur van het fonds zijn hierin niet opgenomen, deze komen voor rekening van de werkgever.

Volgens de aanbevelingen van de pensioenfederatie moet het fonds inzicht in de kosten geven inclusief de kosten die door de werkgever worden betaald. In het onderstaand overzicht is hiermee rekening gehouden door naast de rechtstreeks door het fonds betaalde kosten ook een schatting van € 300 op te nemen van de kosten van het pensioenbureau en het bestuur.

De pensioenuitvoeringskosten worden als volgt toegelicht:

(x € 1000,-)

	2014	2013
Kosten pensioenbeheer fonds	494	428
Schatting kosten werkgever	300	300
Toedeling algemene kosten aan vermogensbeheer	-143	- 160
Totaal kosten pensioenbeheer	651	568

Per deelnemer kunnen de pensioenuitvoeringskosten als volgt worden toegelicht:

(x € 1,-)

	2014	2013
Kosten pensioenbeheer per deelnemer	190	165

Op grond van herziene Aanbevelingen Uitvoeringskosten wordt een deel van de algemene kosten ten laste gebracht van de vermogensbeheerkosten. Voor de bepaling van dit deel van de beheerkosten is uitgegaan van de niet specifiek aan beheer toe te wijzen kosten.

Het aantal deelnemers is, volgens de aanbevelingen van de pensioenfederatie, gedefinieerd als de actieve deelnemers en de gepensioneerden. De gewezen deelnemers worden hierin niet meegeteld.

15. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds wordt berekend door de beginstand van de voorziening van de eindstand af te trekken. In 2014 is de totale voorziening gestegen van € 302.750 miljoen naar € 362.435 miljoen. Mutaties kunnen onder andere voortvloeien uit de pensioenopbouw, rentetoevoegingen en toeslagverlening, technische resultaten, wijzigingen uit hoofde van overdracht rechten en vrijval voor pensioenuitkeringen. Hieronder volgen enkele korte toelichtingen.

Toevoeging Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging en toeslagverlening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van interbancaire swaps primo boekjaar 1,9% (2013: 2,8%). De intresttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar. De toeslagverlening wordt eerst in de rekening van baten en lasten opgenomen als een bestuursbesluit is genomen. In 2013 zijn de pensioenaanspraken en rechten gekort met 3,6%.

Vrijval voor pensioenuitkeringen

Uitkeringen en kosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Technische resultaten, kosten en reguliere mutaties

Het effect van de aanpassing van de rekenrente en overige actuariële grondslagen op de voorzieningen pensioen- en verzekeringsverplichtingen zijn ultimo 2014 en 2013 in de rekening van baten en lasten opgenomen als onderdeel van de mutatie van de VPV. De rekenrente is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 31 december 2014 zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. In deze rentetermijnstructuur is voor de looptijden vanaf 20 jaar gebruik gemaakt van de UFR methode. Voorts is de rentetermijnstructuur vastgesteld op basis van het gemiddelde van alle handelsdagen in de laatste 3 maanden van 2014. Uitvoeringskosten en reguliere mutaties op het deelnemersbestand hebben eveneens een wijziging van de VPV tot gevolg gehad.

In tabelvorm leidt het bovenstaande tot de volgende opstelling:

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Stand per 1 januari	302.750	306.872
Bij:		
Toevoeging pensioenopbouw	8.676	9.475
Rentetoevoeging	1.120	2.656
Benodigd voor toeslagen	2.279	-
Mutaties overdrachten van rechten	1.187	3.341
Af:		
Vrijval voor pensioenuitkeringen	-10.039	- 9.866
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten	-199	- 193
Wijziging marktrente	60.663	- 9.638
Opslag i.v.m. aanpassing overlevingsgrondslagen	-2.883	-
Overige mutaties	-1.119	103
Stand per 31 december	362.435	302.750

Bij de bepaling van de voorzieningen is rekening gehouden met de prognosetafel 2014 van het Actuariel Genootschap en de Towers Watson ervaringssterfte 2014. Deze overgang heeft geleid tot een vrijval uit de technische voorzieningen van € 2.883.

16. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Inkomende waardeoverdrachten	-	1.504
Uitgaande waardeoverdrachten regulier	-	20
Uitgaande overdrachten uit het spaarfonds	-	37
Ottrekking	-	-1.561
Totaal	-	-

In 2013 zijn de spaarkapitalen uit hoofde van de bijspaarregeling omgezet in een aanspraak op ouderdomspensioen of overgedragen aan Aegon PPI. De regeling is met ingang van 1 april 2013 beëindigd.

17. Saldo overdrachten van rechten

	(x € 1.000,-)	
	2014	2013
Inkomende waardeoverdrachten	-1.427	-3.321
Uitgaande waardeoverdrachten regulier	201	211
Uitgaande overdrachten uit het spaarfonds	-	112
Totaal	-1.226	-2.998

18. Overige lasten

(x € 1.000,-)

	2014	2013
Premies risico herverzekering	588	597
Totaal	588	597

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders die niet in dienst zijn van een van de aangesloten werkgever ontvangen een vergoeding voor de bijgewoonde vergaderingen. De vergoeding is gebaseerd op de normen van de Sociaal Economische Raad.

Amstelveen

25 juni 2015

Drs. G.Th.F.M. Groot
Voorzitter

Mw. H.J.M. Mes
Secretaris

Ing. R. van Groningen
Lid

Drs. G.R. de Vries
Lid

Drs. T. Melchior
Penningmeester

Drs. W. Korving
Lid

Mr. Mw. M.M. Oude Reimer
Lid

J.J. Labree
Lid

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten zijn geen bijzondere bepalingen opgenomen over de bestemming van het saldo van baten en lasten. Het saldo van baten en lasten wordt toegevoegd aan het eigen vermogen.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten om het saldo van baten en lasten als volgt te verdelen:

- toevoeging aan de algemene reserves € 19.921

- toevoeging aan het premiedepot € 1.753

Gebeurtenissen na balansdatum

Met ingang van 1 januari 2015 is het nieuw Financieel Toetsingskader van kracht geworden. De wijzigingen hebben onder meer betrekking op de introductie van de “beleidsdekkingsgraad”, de hoogte van het vereist eigen vermogen, het herstelplan, toeslagverlening en de bepaling van de hoogte van de kostendekkende premie. Daarnaast is de wijze waarop de rentetermijnstructuur door De Nederlandsche Bank wordt bepaald gewijzigd. In de methodiek die per 1 januari 2015 van kracht is geworden wordt niet meer uitgegaan van een 3 maandsmiddeling. Voor de rente op zeer lange termijn (Ultimate Forward Rate) wordt nog wel uitgegaan van een rente van 4,2%. Naar verwachting zal in de loop van 2015 ook een andere methodiek worden geïntroduceerd voor de bepaling van de hoogte van de Ultimate Forward Rate.

In aansluiting op de RJ-Uiting 2015-1: “Consequenties van de wijzigingen in het Financieel Toetsingskader voor Pensioenfonds per 1 januari 2015” is in dit jaarverslag en de jaarrekening geen rekening gehouden met de invloed van het nieuw financieel toetsingskader. In de onderstaande tabel wordt de invloed van het nieuw Financieel Toetsingskader toegelicht.

	nFTK	FTK
Dekkingsgraad inclusief premiedepot	112,1%	117,7%
Premiedepot	0,6%	0,6%
Dekkingsgraad exclusief premiedepot	111,5%	117,1%
Beleidsdekkingsgraad	116,7%	-
Vereist Eigen Vermogen	119,3%	115,5%

De beleidsdekkingsgraad is gedefinieerd als het gemiddelde van de in de loop van het jaar aan De Nederlandsche Bank gerapporteerde dekkingsgraden. Het premiedepot maakt nog deel uit van deze dekkingsgraad. Met ingang van 1 januari 2015 wordt het premiedepot buiten beschouwing gelaten bij de rapportage van de dekkingsgraad.

Op basis van de beleidsdekkingsgraad verkeert het fonds op 1 januari 2015 in reservetekort. Uiterlijk 1 juli 2015 moet een nieuw herstelplan worden ingediend bij DNB.

Met ingang van 1 januari 2015 heeft de werkgever de pensioenvoorziening bij Aegon PPI beëindigd. De werkgever heeft het bestuur van Hagee Stichting verzocht om een collectieve waardeoverdracht van Aegon PPI naar Hagee Stichting te bevorderen.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Hagee Stichting Pensioenfonds te Amstelveen is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Hagee Stichting Pensioenfonds is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam
drs. P.H.A. Heesterbeek AAG
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Hagee Stichting

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2014 van Hagee Stichting te Amstelveen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het stichtingskapitaal en reserves en het saldo van baten en lasten getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het verslag van het bestuur, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het stichtingskapitaal en overige reserves van Hagee Stichting per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 25 juni 2015

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door
drs. M. Ferwerda RA

Trefwoorden en begrippen

ABTN: De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota is een beschrijving van de organisatie, grondslagen en het beleid van een pensioenfonds.

Actuaris: Een actuaris houdt zich beroepsmatig bezig met het doorrekenen en evalueren van risico's. Voor pensioenfondsen betekent dit het vaststellen van premies en reserves.

AFM: Autoriteit Financiële Markten. De AFM houdt toezicht op het gedrag van de financiële markten. Dit houdt in dat de AFM toeziet dat partijen correct handelen en de partners van de juiste informatie voorzien.

AG-Prognosetafel: Overlevingstafel waarbij rekening wordt gehouden met de verwachte ontwikkelingen in de sterfte. Zie ook bij "Overlevingstafel".

Asset Liability Management of ALM-studie: Het proces waarbij, aan de hand van scenario's, inzicht wordt verkregen in de onderlinge afhankelijkheden van rechten en verplichtingen.

Asset mix: Verdeling van de beleggingen over aandelen, obligaties, onroerend goed enz.

Beleggingsrendement: Totaal van de directe en indirecte beleggingsopbrengsten uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zonder die beleggingsopbrengsten.

Benchmark: Een objectieve maatstaf die wordt gebruikt om de prestaties van een vermogensbeheerder aan af te meten.

Collectief Defined Contribution regeling: een pensioenregeling waarbij de pensioenopbouw afhankelijk is van de beschikbare premie.

Compliance Officer: De functionaris die binnen het pensioenfonds is aangewezen om toe te zien op de naleving van de gedragscode en wettelijke regelingen.

Continuïteitsanalyse: Onderzoek dat inzicht biedt in de financiële risico's op lange termijn en de sturingskracht van de beleidsinstrumenten. Met dat onderzoek worden de keuzes ten aanzien van de premie en toeslagen onderbouwd.

De Nederlandsche Bank (DNB): De instelling die verantwoordelijk is voor het "prudentieel" toezicht op financiële instellingen. Prudentieel toezicht wil zeggen dat toegezien wordt dat partijen hun financiële verplichtingen nakomen.

Dekkingsgraad: De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de verplichtingen en het aanwezige vermogen. Bij de bepaling van de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met toekomstige toeslagen.

Dekkingstekort: Van een dekkingstekort is sprake als de dekkingsgraad lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen (circa 105%).

Derivaten: Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van onderliggende activa. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten, rente swaps.

Directe beleggingsopbrengsten: Opbrengsten uit bijvoorbeeld dividend en rente.

Duration: Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid. De duration kan betrekking hebben op de obligatieportefeuille of op de verplichtingen.

Emerging Markets: Zie “opkomende markten”.

Financieel Toetsingskader (FTK): Onderdeel van de Pensioenwet waarin de financiële eisen aan pensioenfondsen zijn vastgelegd.

Franchise: Het deel van het salaris dat bij de berekening van het pensioen en de premie buiten beschouwing wordt gelaten.

FTK: het Financieel Toetsingskader is het geheel aan financiële eisen waaraan het pensioenfonds moet voldoen. Het FTK is onderdeel van de Pensioenwet.

Gedempte kostendekkende premie: Kostendekkende premie die berekend wordt op basis van een rentepercentage dat wordt afgeleid van het lange termijn verwachte rendement.

Hedgefonds: Beleggingsfondsen die gebruik maken van het niet volledig efficiënt functioneren van de financiële markten. Doel van hedgefonds (hedgefunds) is het behalen van een absoluut rendement.

Indirecte beleggingsopbrengsten: Waardewijzigingen in de onderliggende beleggingen.

Individueel Defined Contribution: beschikbare premieregeling waarbij de premie op naam van de deelnemer wordt belegd, het uiteindelijke pensioen is afhankelijk van de beleggingsresultaten.

Intern toezicht: Het beoordelen van het functioneren van het bestuur door onafhankelijke deskundigen. Het toezicht maakt deel uit van de principes voor Pension Fund Governance (goed pensioenfonds bestuur).

Kostendekkende premie: De premie die nodig is voor het onvoorwaardelijke deel van de pensioenregeling. In de premie zijn opslagen opgenomen voor de uitvoeringskosten. Basis voor de berekening van de premie is de nominale marktrente.

Mandaat: Het in beheer geven van (een gedeelte) van het vermogen, waarbij een nauwkeurige opdracht is geformuleerd.

Minimaal Vereist Eigen Vermogen: Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het vermogen. Als het vermogen van het fonds lager ligt dan het minimaal vereiste vermogen (dekkingstekort) is het fonds verplicht dit onmiddellijk te melden aan De Nederlandsche Bank en moet een herstelplan opgesteld worden. Bij een langdurig dekkingstekort kan het voorkomen dat de pensioenaanspraken moeten worden gekort. De dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen is ongeveer 105%.

OPF: Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen. De OPF, de Unie van beroepspensioenfondsen en de Vereniging van bedrijfstakpensioenfondsen zijn opgegaan in de Pensioenfederatie.

Opkomende markten: Financiële markten in landen die in economische ontwikkeling achterliggen bij de meeste westerse landen, maar wel bezig zijn met een inhaalbeweging. Voorbeelden zijn China, India, Zuid-Amerika, Rusland.

Overlevingstafel: Geeft per leeftijdscategorie aan wat de overlevingskansen voor mannen en vrouwen zijn in Nederland.

Pensioenfederatie: sinds 2010 de belangenbehartiger van de Nederlandse pensioenfondsen. De Pensioenfederatie is voortgekomen uit een samenwerking van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen, Unie van Beroepspensioenfondsen en de Stichting voor ondernemingspensioenfondsen.

Pensioenovereenkomst: In de pensioenovereenkomst worden de arbeidsvoorwaarden met betrekking tot pensioen vastgelegd.

Pension Fund Governance: De manier waarop het fonds is georganiseerd en de verantwoordelijkheden zijn verdeeld.

Performance: Het door de vermogensbeheerders behaalde beleggingsrendement in vergelijking met een benchmark. Als de performance hoger is dan de benchmark is er sprake van een outperformance, is deze lager dan de benchmark dan is er sprake van een underperformance.

Reële dekkingsgraad: zie bij Dekkingsgraad.

Rekenrente: rente die wordt gebruikt bij de berekening van de vaststelling van de voorziening voor de pensioenverplichtingen. Deze rente is het rendement dat het pensioenvermogen geacht wordt minimaal op te brengen. De rente wordt vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur.

Rentetermijnstructuur: Rentes voor verschillende looptijden om de verplichtingen van het fonds te waarderen. De rentetermijnstructuur wordt door De Nederlandsche Bank gepubliceerd.

Reservetekort: Als het aanwezige vermogen kleiner is dan het vereist eigen vermogen maar groter dan het minimaal vereist eigen vermogen is er sprake van een reserve tekort. De dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen is circa 105% bij het vereist eigen vermogen ongeveer 115%.

Security lending: het uitlenen van effecten tegen een vergoeding waarbij onderpand wordt gegeven voor het risico van niet terug levering.

Solvabiliteit: De mate waarin het fonds in staat is aan haar (lange termijn) verplichtingen te voldoen.

Sponsor: De werkgever die de kosten van de regeling betaalt.

Toereikendheidstoets: Een toets waarbij de actuaire de financiële positie van het fonds beoordeelt.

Uitvoeringsovereenkomst: Overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werkgever met betrekking tot de uitvoering en financiering van de pensioenovereenkomst.

Ultimate Forward Rate (UFR): een aanpassing van het deel van de rentetermijnstructuur voorbij het zogenoemde laatste liquide punt (20 jaar). Voor looptijden vanaf 20 tot en met 60 jaar worden alternatieve zero rentes berekend op basis van aangepaste onderliggende 1-jaars forward rentes.

Vastrentende waarden: beleggingen met een vaste opbrengst zoals obligaties.

Verantwoordingsorgaan: Orgaan dat de evenwichtige belangenbehartiging in het beleid van het bestuur moet beoordelen. Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit vertegenwoordigers van werknemers, gepensioneerden en werkgever.

Vereist Eigen Vermogen: Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat het fonds nodig heeft. Het vereist eigen vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het fonds. Bij het vereist eigen vermogen hoort een

dekkingsgraad van circa 115%.

Visitatiecommissie: De visitatiecommissie beoordeelt de manier waarop het pensioenfonds wordt aangestuurd. De visitatiecommissie bestaat uit onafhankelijke deskundigen.

Voorziening pensioenverplichtingen: De waarde van de gekapitaliseerde pensioenrechten. Bij de bepaling van de waarde wordt rekening gehouden met sterftekansen en rekenrente.

Waardeoverdracht: Overdracht van de waarde van de pensioenaanspraken die bij een oude werkgever zijn opgebouwd aan het pensioenfonds van de huidige werkgever.

Zakelijke waarden: aandelen en alternatieve beleggingen.